

UNIVERZITET U SARAJEVU - FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ANGLISTIKU

ZAVRŠNI RAD

**POJAM EKVIVALENCIJE U PREVODILAČKOJ PRAKSI: ANALIZA
PREVODILAČKIH STRATEGIJA U PREVODU ROMANA „KNJIGA MOJIH
ŽIVOTA“ AUTORA ALEKSANDRA HEMONA SA ENGLESKOG JEZIKA NA
BOSANSKI**

Mentor: Prof. dr. Amira Sadiković

Student: Eda Melkić

Januar, 2024

UNIVERSITY OF SARAJEVO – FACULTY OF PHILOSOPHY
DEPARTMENT OF ENGLISH LANGUAGE AND LITERATURE

MA THESIS

THE NOTION OF EQUIVALENCE IN TRANSLATION: ANALYSING TRANSLATION
STRATEGIES IN „THE BOOK OF MY LIVES“ BY ALEKSANDAR HEMON
TRANSLATED FROM ENGLISH INTO BOSNIAN

Mentor: Prof. dr. Amira Sadiković

Student: Eda Melkić

January, 2024.

Apstrakt

Cilj ovog rada jeste da prikaže prevodilačke strategije kao način za ostvarivanje tekstualne ekvivalencije kao imperativa prevođenja u prevodu romana *Knjiga mojih života*. S tim u vezi, rad će pokazati kako je prevoditeljica uspjela da prenese emocije, očuva tonalitet cjeline, a istovremeno ne odstupi od izvornika u smislu sintaksičkih ili značajnijih semantičkih intervencija. Prema tome detaljno će se analizirati i komentirati korištene prevodilačke strategije kroz konkretne primjere iz romana. U samoj analizi prevoda, posebna pažnja posvećuje se odnosu koji je prevoditeljica imala prema jeziku izvornika, ali i prema ciljnom jeziku, s fokusom na prevod kolokvijalnog govora. Rad će se osvrnuti i na pitanje vidljivosti/nevidljivosti prevodioca, onako kako se to realizira u odabranom korpusu.

Korpus čini roman *The Book of My Lives*, autora Aleksandra Hemon, i prevod romana *Knjiga mojih života* u prevodu Irene Žlof.

Teoretski će se rad naročito osloniti na djela Petera Newmarka, Andrewa Chestermana, Lawrencea Venutija i Nataše Pavlović. Metoda je deskriptivno-analitička, kao najprimjerenija za ovu vrstu analize.

Ključne riječi: prevod, ekvivalencija, prevodilačke strategije, nevidljivost prevodioca, izvorni tekst, ciljni tekst, kolokvijalni govor

Abstract

The aim of this paper is to present translation strategies as a means of achieving a textual equivalence that is imperative in translation in the translated book *The Book of My Lives*. In that regard, the paper will demonstrate how the translator managed to convey emotions, preserve the overall tone yet without deviating from the original text in terms of syntactic or significant semantic interventions. For that reason, the paper will thoroughly analyze and comment on the used translation strategies through specific examples from the book. In the analysis section of the paper, particular emphasis will be given to the translator's relation to both the source language and the target language, with the focus on colloquial speech. The paper will also address the issue of the visibility/invisibility of the translator, in a way it is realized in the selected corpus.

The corpus consists of the original novel by Aleksandar Hemon and its translation *Knjiga mojih života* by Irena Žlof.

The theoretical framework of the paper will draw heavily on the works of Peter Newmark, Andrew Chesterman, Lawrence Venuti, and Nataša Pavlović. The method employed is descriptive - analytical, as it is most suitable for this type of analysis.

Keywords: translation, equivalence, translation strategies, translator's invisibility, source language, target language, colloquial speech

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. METODOLOŠKI OKVIR	3
3. PROCES PREVOĐENJA	4
3.1. POJAM EKVIVALENCIJE U PREVODILAČKOJ PRAKSI	6
4. PREVODILAČKE STRATEGIJE.....	9
4.1. KLASIFIKACIJA PREVODILAČKIH STRATEGIJA ANDREWA CHESTERMANA.....	10
4.2. KLASIFIKACIJA PREVODILAČKIH STRATEGIJA PETERA NEWMARKA	13
5. NEVIDLJIVOST PREVODIOCA PREMA LAWRENCEU VENUTIJU	14
5. ODLIKE ŽARGONA KAO POSEBNOG OBLIKA KOLOKVIJALNOG GOVORA.....	17
7. ANALIZA PREVODILAČKIH STRATEGIJA U KNJIZI MOJIH ŽIVOTA	19
8. ZAKLJUČAK	43
9. BIBLIOGRAFIJA.....	45

1. UVOD

Prevođenje je, historijski gledano, uvijek fasciniralo one koji su se njime bavili i one koji su propitivali adekvatnost prevoda kao zamjene za izvorni proizvod. U okviru teorije prevođenja i nauke o prevođenju dosta se govori o prevodilačkim strategijama kao načinima za uspostavljanje ekvivalencije. S tim u vezi, detaljnije u ovom radu ponudit ćemo različite definicije procesa prevođenja, odnosno različite pristupe prevođenju kako bismo jasnije shvatili kompleksnost tog procesa.

Jedan od ključnih pojmova u procesu prevođenja je ekvivalencija. Ekvivalenciju definiramo kao jednak odnos na bilo kojoj razini između izvornika i prevoda, a prevod kao tekst koji je ekvivalentan u odnosu na neki drugi tekst.¹ U okviru paradigme ekvivalencije u prevođenju, lingvisti različito pristupaju pitanju postizanja ekvivalencije između izvornog i ciljnog jezika. Prema tome, razmotrit ćemo različite definicije pojma ekvivalencije i to kroz perspektive škotskog lingviste Johna Catforda koji razrađuje ovu temu u svojoj knjizi *A Linguistic Theory of Translation* (1965); zatim Petera Newmarka, jednog od najutjecajnijih teoretičara prevođenja², oslanjajući se na njegovo djelo *A textbook of Translation* (1988); potom Vladimira Ivira, hrvatskog lingviste, čije će djelo *Teorija i tehnika prevođenja* (1978), kao jedno od najutjecajnijih iz područja prevođenja na ovim prostorima³ također poslužiti kao teorijski okvir za izradu ovog rada, kao i djela *Uvod u teorije prevođenja* (2015), autorice Nataše Pavlović, te knjiga *Experiences in Translation* (2001) čiji rad potpisuje talijanski književnik i profesor semiotike Umberto Eco.

Analizom prevoda dolazimo do jasnijeg uvida u sam proces prevođenja i prevodilačke strategije kojima se prevoditeljica služila kako bi postigla ekvivalenciju. Osnova analize je knjiga *The Book of My Lives* i njen prevod s engleskog na bosanski jezik. Odnos izvornika i odgovarajućeg prevoda pokazat će korištene prevodilačke strategije, što će biti predmetom najtješnje analize u ovom radu.

Budući da postoje općenite razlike u klasifikacijama prevodilačkih strategija u pogledu pristupa, kategorizacije i naglaska na kulturi potrebno je dati pregled različitih klasifikacija kako bismo

---

¹ Pavlović, Nataša. *Uvod u teorije prevođenja*. Zagreb: Leykam international, 2015. Str. 121.

² Budiman, Asep; Wulandari, Yasinta; Rosyidah, Naeli. *Revisiting Newmark's Theory of Translation: To What Extent Is It Appropriate?* English Education, Linguistics, and Literature Journal, 2023. 2(1). Str. 37-49.

³ Pavlović, Nataša. Op, cit, str. 52.

sveobuhvatnije razumjeli proces prevođenja i pristupa koji se primjenjuju. U tom kontekstu, ponudit ćemo klasifikaciju teoretičara prevođenja Petera Newmarka koji stavlja fokus na praktične aspekte prevođenja, ali ćemo se značajnije fokusirati na klasifikaciju koju je ponudio istaknuti engleski teoretičar Andrew Chesterman (1997) čiji pristup obuhvata šire područje prevodilačkih studija, uključujući pitanja normi, etike prevođenja i uloge prevodilaca u društvu. Važno je napomenuti da obje klasifikacije imaju svoje jedinstvene vrijednosti, pa oslanjanjem na različite teorijske okvire i pristupe bolje razumijevamo prevodilačke strategije i sam proces prevođenja.

Prilikom prevođenja teksta izvornika, koji karakteriše upotreba standardnog engleskog jezika, izvornik je prožet i kolokvijalnim govorom – čemu prevoditeljica posvećuju posebnu pažnju. Odnos prevodioca prema izvorniku i ciljnom tekstu i jeste u fokusu same analize. U tom kontekstu govorit ćemo i o aspektu *vjernosti* izvorniku.

Uz pitanje *vjernosti* prevoda vežemo pojam *nevidljivosti* prevodioca koji Lawrence Venuti objašnjava u istraživačkoj knjizi *The Translator's Invisibility: A History of Translation* (1995), kako bi objasnio situaciju i aktivnosti prevodioca prilikom prevođenja pri čemu ćemo se dotaći pojmova podomaćivanja i postranjivanja⁴. U tom kontekstu, govorit ćemo i o njegovom kritičkom stavu prema prevodilačkoj praksi podomaćivanja prevoda.

Naposljetku ćemo kroz odabrane primjere uvidjeti koja su obilježja prevodnih jedinica na nivou leksike izvornog djela i njegovog prevoda pozivajući se na djela *Govor grada Sarajeva i razgovorni bosanski jezik* (2009) autora Senahida Halilovića, Ilijasa Tanovića i Amele Šehović, polazeći sa pretpostavkom da bi se Hemon poistovjetio s govorom grada Sarajeva, zatim *Lingvistička stilistika* (1999) autorice Marine Katnić-Bakaršić, *Rječnik sarajevskog žargona* (2004) autora Narcisa Sarčevića, i *Gramatika bosanskoga jezika* (2004) autora Senahida Halilovića, Dževada Jahića i Ismaila Palića.

---

⁴ Venuti, Lawrence. *The translator's invisibility: A history of translation*. London: Routledge, 1995. Str. 19 – 34.

2. METODOLOŠKI OKVIR

Metoda rada će biti deskriptivno - analitička kao najprimjerenija za ovu vrstu analize. U prevodu romana *Knjiga mojih života* analizirat ćemo primjere koje odlikuje kolokvijalni govor – kroz leksiku razgovornog jezika kao jednog od funkcionalnih stilova bosanskog jezika. Prije svega, ovaj stil se primarno realizira u usmenoj formi, a odlikuje se nepripremljenošću i spontanošću budući da se realizira u neformalnim situacijama.⁵ Posebno zanimljiv sloj kolokvijalno markirane leksike jesu žargonizmi jer predstavljaju govor svojstven unutar određene struke ili zajednice.⁶ Stoga ćemo prije same analize odabranih primjera istaknuti obilježja leksičke podgrupe žargona kao skupine svojstvene djelu *Knjiga mojih života*.

Takve elemente ćemo poređenjem teksta izvora i teksta prevoda identifikovati, te analizirati pozivajući se na Venutijeve metode postranjivanja i podomaćivanja.

Kroz primjere koji su se činili najpogodnijim, to jest, primjere u kojima su uočeni izrazi iz pripadajuće skupine kolokvijalnog govora i primjere na kojima možemo uočiti različite prevodilačke strategije utvrdit ćemo leksičke, sintaksičke, semantičke i pragmatičke razlike između jezika izvornika i ciljnog jezika, te uočiti koje je prevodilačke strategije prevoditeljica koristila kako bi ostvarila tekstualnu ekvivalenciju.

---

⁵ Katnić-Bakaršić, Marina. *Lingvistička stilistika*. Hungary: Open society Institute, Center for publishing development, 1999. Str. 34.

⁶ Saračević, Narcis. *Rječnik sarajevskog žargona*. Zenica, Vrijeme, 2004. Str. 7.

3. PROCES PREVOĐENJA

Mnogi teoretičari, književni kritičari i lingvisti poput Goethea, Cicerona, Horacija i Nabokova sporadično su vodili rasprave o temi prevođenja, a tek od druge polovine 20. stoljeća prevođenje kao nauka stasava.⁷ Za nauku o prevođenju kažemo da je interdisciplinarna budući da ima dodirnih tačaka sa mnogim susjednim disciplinama poput sociolingvistike, pragmalingvistike, kognitivne stilistike, psiholingvistike, analize diskursa, a s kojima ujedno dijeli naučnu metodologiju i teorijske okvire.⁸ Sam čin prevođenja predstavlja oblikovanje i prenošenje poruke iz izvornika u jednakovrijednu misao na ciljni jezik. Prema Iviru⁹, prevođenje je oblik komunikacije, jer kodiranje i dekodiranje poruke, odnosno njeno izražavanje i razumijevanje, predstavljaju jezičke operacije te se iz tog razloga prevođenje smatra jezičkim postupkom i proučava se u okviru lingvistike. Budući da je za proces prevođenja potrebno znanje i poznavanje kulture, književnosti i običaja kako kulture izvornika tako i kulture ciljnog jezika, za taj proces kažemo da predstavlja umijeće da se od onog izrečenog na drugom jeziku stvori istovjetno – ali na ciljnom jeziku.

Govoreći o prevodu kao dijalogu među kulturama, književnostima i jezicima, Kuzmanović¹⁰ ističe da prevod treba posmatrati i kao interkulturalnu činjenicu koja na ideju drugog i drugačijeg ne gleda s prijeporom, nego kao na mogućnost shvatanja sebe kroz perspektivu drugoga. Pavlović¹¹ u svojoj knjizi upućuje na Juliane House koja ističe kako proces prevođenja uključuje čitavu skupinu procesa, a ne samo jedan, te da se radi o kompleksnom nizu procesa rješavanja i donošenja odluka. Dakle, kroz komunikaciju sa kulturom i književnošću, prevodilac pregovara sa riječima i jezikom pa se proces prevođenja posmatra i kao proces donošenja odluka koje će u konačnici izvorno djelo oblikovati i približiti ga kulturi u kojoj ono nije nastalo.¹²

Prilikom tumačenja teksta prevodilac ispoljava svoju subjektivnost koristeći svoje „jezičke, stilske, enciklopedijske i kognitivne kompetencije“, a potom i u situaciji kada oblikuje

---

⁷ Pavlović, Nataša. Op. cit, str. 14.

⁸ Ibid, str. 15.

⁹ Ivir, Vladimir. *Teorija i tehnika prevođenja*. Sremski Karlovci, Centar „Karlovačka gimnazija“, 1978. Str. 10.

¹⁰ Kuzmanović, Tomislav. „Prijevod kao interkulturalna činjenica“ (2011) 9 (1) Hrčak: Portal hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa. Str. 188.

¹¹ Pavlović, Nataša. Op. cit, str. 253.

¹² Kuzmanović, Tomislav. Op. cit, str. 188-200.

interpretaciju izvornika u skladu sa potencijalnim čitaocima.¹³ Kompetencije prevodioca nisu samo jezičke i stilističke prirode, nego i intelektualne, jer prevodilac raspolaže vještinama procjenjivanja i prilagođavanja kako bi komunikacija sa pretpostavljenom publikom bila što uspješnija.¹⁴

S obzirom na to da je prevodilac spona između dvije kulture, on mora posjedovati čitav niz kompetencija kako bi proces prevođenja rezultirao dobrim prevodom. Prema Iviru¹⁵, u taj skup znanja i vještina ulazi i sposobnost razumijevanja izvorne poruke, a potom i njenog izražavanja u jeziku primaoca, te sposobnost vjernog i neiskrivljenog prenošenja obavijesti. Da bi prevođenje počelo, svakako da se prvo mora razumjeti šta se prevodi, što je ograničeno lingvističkim, društvenim i istorijskim konvencijama, te se kombinira subjektivno i objektivno, i postiže jedinstven proizvod.¹⁶ Tvrdi se da su svi tekstovi prevodivi ukoliko su razumljivi i da je svako čitanje izgrađivanje značenja, pa tako i svako prevođenje.¹⁷ Ukoliko su neki originalni tekst i njegov prevod ekvivalentni, to znači da su ekvivalentni po konceptualizaciji, a stoga i po iskustvu.¹⁸ Budući da je zadatak prevodioca stvaranje istovjetnog djela na jeziku kulture primateljice, što uključuje zamjenu jezičkog materijala iz jezika izvornika na ciljni jezik, takav proces zahtijeva i umjetnički izražaj i lingvističku senzibilnost, pa je prema tome prevođenje originalni proces stvaranja, a prevođenje umjetničko djelo.¹⁹ Slično ističe i Ivir kada kaže da je prevođenje umijeće i da je to slučaj kada je sam jezik dio obavijesti koja se prenosi a takva situacija se ne javlja nužno samo u književnosti.²⁰ Kriterij uspješnosti prevoda nije samo doslovna vjernost izvornom tekstu, već i prevoditeljev umjetnički domišljaj.²¹ Prevodilac mora donositi odluke kako bi prenio značenje i stil izvornog teksta, uzimajući u obzir ciljnu publiku i kulturno kontekstualne aspekte. Nasuprot tradicionalnom shvatanju da je prevođenje jednostavno zamjenjivanje riječi iz

---

¹³Jovanović, Ana. *Gramatičko-stilski aspekti prevoda Prustovog romana u Potrazi za izgubljenim vremenom na srpskom i hrvatskom govornom području*. Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, doktorska disertacija. Str. 237-238.

¹⁴ Ibid, str. 238.

¹⁵ Ivir, Vladimir. Op. cit, str. 11.

¹⁶Tabakowska, Elzbieta. *Cognitive Linguistics and Poetics of Translation*. Tubingen, Gunter Narr Verlag, 1993 citirano prema Enisi Kajtazović, „Konceptualna metafora u kratkim pričama Aleksandra Hemona“ (2018) 21 *Radovi Filozofskog fakulteta*. Str. 93.

¹⁷ Ibid, str. 94.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Pavlović, Nataša. Op. cit, str. 246-249.

²⁰ Ivir, Vladimir. Op. cit, str. 31.

²¹ Ibid, str. 49.

jednog jezika u drugi, savremeno prevođenje nije jednostavan i fiksni proces. Umjesto toga, ono je dinamično i ovisi o odnosima unutar određenog kulturnog sistema.²²

3.1. POJAM EKVIVALENCIJE U PREVODILAČKOJ PRAKSI

Osim prevodilačkih postupaka, pristupa i strategija, pažnja se prvenstveno pridaje pitanjima vjernosti, ekvivalencije, adekvatnosti i ispravnosti poruke. Pojam ekvivalencije u prevođenju predstavlja jedan od ključnih pojmova, a definira se na osnovu relacije uspostavljene između prevoda i izvornika. Mnogi teoretičari definiraju ekvivalenciju kao odnos između izvornog i ciljnog teksta.²³ Taj odnos omogućava da se ciljni tekst smatra prevodom izvornog teksta pri čemu oba imaju jednaku vrijednost.

Smatra se da bi primarna svrha svakog prevoda trebala biti postizanje ekvivalentnog efekta, odnosno da kod čitaoca izazove isti ili približan efekat kakav je postignut prilikom čitanja originala.²⁴ Newmark smatra da ekvivalentni efekat ne predstavlja *cilj* nekog prevoda, nego željeni *rezultat*, koji pak nije moguće postići u dva slučaja: (a) ukoliko je svrha izvornog teksta da izazove efekat, a svrha prevoda tek da prenese obavijest, i obrnuto; (b) ukoliko postoji izražen kulturološki jaz između izvornog teksta i teksta na ciljnom jeziku.²⁵

Umberto Eco, talijanski književnik i teoretičar, smatra da prevođenje nije jednostavna zamjena riječi i rečenica iz jednog jezika u drugi, stoga pojam ekvivalencije ne možemo izjednačiti sa pojmom sinonimije jer je potpunu sinonimiju u jeziku gotovo nemoguće postići.²⁶ On naglašava da je prevodilački čin jedan vid interpretacije i da prevođenje nužno uključuje kreativnost i prilagodbu jezičkim, kulturnim i stilskim karakteristikama izvornog teksta vodeći računa o kontekstu i ciljnoj publici. Pa ukoliko su prevodioci svjesni kulturnih razlika i specifičnosti jezika onda bi se prevod trebao temeljiti na interpretaciji i prilagodbi ciljnom jeziku. Eco zaključuje da

---

²² Pavlović, Nataša. Op. cit, str. 121.

²³ Ibid, str. 31-32.

²⁴ Newmark, Peter. *A textbook of Translation*. New York: Prentice Hall International, 1988. Str. 48.

²⁵ Ibid, str. 48.

²⁶ Eco, Umberto. *Experiences in Translation*. Canada: University of Toronto Press, 2001. Str. 9.

tekstualna ekvivalencija nije uvijek moguća između izvornika i teksta prevoda ali da bi prevod trebao ostaviti sličan emotivni dojam kojima je težio i izvorni tekst.

John Catford smatra da je ekvivalencija onaj tekst ili dio teksta iz izvornika koji se zamjenjuje tekstualnim materijalom ciljnog jezika.²⁷ Do te zamjene dolazi na osnovu formalne korespodencije ili tekstualne ekvivalencije.²⁸ Prema njegovom modelu, formalna korespodencija predstavlja situaciju kada se struktura iz izvornika poklapa sa strukturom u ciljnom jeziku uz zadržavanje istog oblika i rasporeda, a tiče se jezika kao sistema. Za razliku od formalne korespodencije, tekstualna ekvivalencija se tiče konkretnog teksta, to jest prevoda, a podrazumijeva situacije u kojima su ta odstupanja nužna ali se teži ekvivalenciji sintagmatičke strukture.²⁹

Pavlović se referira na Nidu koji polazi od pretpostavke da ne postoje dva identična jezika u smislu organizacije na nivou fraze i rečenice stoga ne postoji ni apsolutna korespodencija između jezika.³⁰ Uprkos tome što ne postoje identični ekvivalenti, prevodioci moraju težiti najbližem mogućem ekvivalentu. Prema Nidi, postoje dvije vrste ekvivalencije, i to formalna i dinamična.³¹ Tako ističe da se formalna ekvivalencija tiče same poruke, forme i sadržaja, pa se takvi izvorni elementi nastoje što doslovnije reproducirati u ciljnom jeziku. Odnosno, forma i sadržaj iz izvornika su slični formi i sadržaju u prevodu na ciljni jezik. Dinamična ekvivalencija se prema Nidi „temelji na načelu ekvivalentnog efekta“.³² U takvom se prevodu nastoji postići isti odnos između primatelja i poruke „ne inzistirajući na tome da primaoc poruke razumije kulturne obrasce izvornog konteksta da bi razumio poruku“.³³

S druge strane, pojmove formalna i dinamična ekvivalencija Newmark zamjenjuje pojmovima *semantički* i *komunikativni prevod*.³⁴ On ističe da je osnovna razlika između ove dvije vrste prevoda ta što se semantički prevod temelji na prenošenju značenja poruke, dok se komunikativni prevod zasniva na prenošenju istog efekta.³⁵ Drugim riječima, semantički prevod nastoji da očuva

---

²⁷ Catford, John. *A linguistic theory of translation: an essay in applied linguistics*. London: Oxford University Press, 1965. Str. 27.

²⁸ Pavlović, Nataša. Op. cit, str. 45.

²⁹ Ibid, str. 45.

³⁰ Ibid.

³¹ Ibid, str. 46-27.

³² Ibid, str. 47.

³³ Ibid.

³⁴ Newmark, Peter. Op. cit. str. 48-49.

³⁵ Ibid, str. 46-47.

u prevodu na ciljni jezik iste karakteristike iz izvornika što je više moguće, pa je priroda takvog prevoda kompleksna i detaljna.³⁶ S druge strane, komunikativni prevod je direktniji, jednostavniji za čitati i dostupniji širokim masama.

U knjizi *In other words* Baker se također dotiče pitanja ekvivalencije, premda sa nešto neutralnijim pristupom tvrdeći da je pojam ekvivalencije relativan jer je uvjetovan raznim lingvističkim i kulturnim faktorima.³⁷ Pri tom razlikuje gramatičku, tekstualnu i pragmatičku ekvivalenciju.³⁸

Gramatička ekvivalencija tiče se različitih gramatičkih kategorija u jeziku za koje je potrebno pronaći ekvivalent u ciljnom jeziku što često može predstavljati problem jer se gramatičke kategorije razlikuju od jezika do jezika, što u konačnici može značajno izmijeniti poruku koja se prenosi.³⁹ Iz tog razloga, prevodilac će biti primoran da doda neku informaciju u prevodu na ciljni jezik koja se ne nalazi u izvorniku ili izostavi informaciju iz izvornika.

Tekstualna ekvivalencija je uspostavljeni odnos između izvornika i ciljnog jezika u smislu kohezije i informativnosti.⁴⁰ Tekst kao komunikacijski čin ima svoje karakteristike, odnosno formu i sadržaj, koje su od iznimne važnosti za prevodioce jer im omogućavaju lakše razumijevanje i analizu izvornog teksta, a potom i stvaranje kohezivne i koherentne cjeline u ciljnom jeziku.⁴¹ Kada govorimo o koheziji nekog teksta podrazumijevamo njegovu formu, dok se značenje obuhvata pojmom koherencije. Do koje mjere će prevodilac zadržati iste kohezivne i koherentne veze ovisi o tome ko su primaoci poruke kojima je tekst namijenjen, koja je svrha prevoda i vrsta prevoda.⁴²

Pragmatička ekvivalencija se uglavnom tiče konotacija i odnosi se na ono što je implicirano u tekstu, a nije izrečeno doslovno.⁴³ Stoga je zadatak prevodioca da implicirano značenje iz izvornika, ukoliko postoji, prenese u mjeri u kojoj je to moguće u ciljni jezik i to na način da značenje bude razumljivo primaocima poruke.⁴⁴

---

³⁶ Ibid.

³⁷ Baker, Mona. *In Other Words: A coursebook on translation*. London i New York: Routledge 1992. (v.p.)

³⁸ Ibid, str. 82-83. (v.p.)

³⁹ Ibid, str. 83. (v.p.)

⁴⁰ Ibid, str. 180. (v.p.)

⁴¹ Ibid, str. 218. (v.p.)

⁴² Ibid, str. 218. (v.p.)

⁴³ Ibid, str. 217-218. (v.p.)

⁴⁴ Ibid. (v.p.)

4. PREVODILAČKE STRATEGIJE

Ako se prevođenje posmatra kao proces rješavanja problema, načini za rješavanje tih problema smatraju se strategijama, smatra Pavlović.⁴⁵ U knjizi *Uvod u teoriju prevođenja*, Pavlović upućuje na Kiralyja prema kojem su strategije planovi koji se mogu primijeniti u nastojanju da se riješe problemi.⁴⁶ Prevodilačkim strategijama prevodilac pokušava premostiti leksičke, gramatičke i sintaksičke razlike između izvornog i ciljnog jezika.⁴⁷ Prema Chestermanu, strategije su načini putem kojih prevodilac pokušava ne nužno postići potpunu ekvivalenciju nego optimalan prevod pri čemu misli na postizanje najboljeg mogućeg prevoda.⁴⁸ Pavlović, u skladu s viđenjem Chestermana, naglašava da prevodilačke strategije često sadrže elemente optimalnosti, odnosno da se ove strategije obično smatraju dobrim i učinkovitim načinom rješavanja problema prevođenja, te se često prepoznaju kao najprikladniji način postizanja kvalitetnog prijevoda.⁴⁹

Prema izlaganju ove autorice, Levy ističe da teorija prevođenja često normativnog karaktera što znači da nudi smjernice prevodiocu kako bi postigao najbolje moguće rješenje; međutim, treba imati u vidu da je stvarni rad prevodioca pragmatičan i da prevodilac odabire jedno od mogućih rješenja koje obećava najbolji rezultat.⁵⁰ Ovo ukazuje na to da praktična primjena prevodilačkih strategija ovisi o kontekstu, potrebama ciljne publike i specifičnostima prevodilačkog zadatka.

U kontekstu prevodilačkog procesa, različitosti između izvornog i ciljnog jezičkog sistema predstavljaju ključne izazove koje prevodilac mora savladati kako bi uspješno preveo tekst. U tom slučaju korištenje prevodilačkih strategija postaje obavezno kako bi se premostile ove jezičke razlike i osiguralo adekvatno prevođenje. S druge strane, prevodilačke strategije se mogu koristiti i neobavezno, odnosno u situaciji kada se za to prevodilac odluči zbog stilističkih i kulturoloških razloga.

U konačnici, izbor odgovarajuće strategije ovisi o različitim čimbenicima kao što su vrsta teksta, ciljna publika, stilistički i kulturološki aspekti te željeni učinak i svrha prevoda, balansirajući

---

⁴⁵ Pavlović, Nataša. Op. cit, str. 56.

⁴⁶ Ibid, str. 266.

⁴⁷ Guć, Anamarija. *Utjecaj književnog stila na prijevodne strategije: Komparativna analiza odabranih djela Hermansa i Couperusa*. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, magistarski rad, 2015. Str. 8.

⁴⁸ Chesterman, Andrew. *Memes of Translation: The spread of ideas in translation theory*. Amsterdam, University of Helsinki, 1997. Str. 86.

⁴⁹ Pavlović, Nataša. Op. cit, str. 267.

⁵⁰ Ibid, str. 267.

između normativnih smjernica te praktičnih i pragmatičnih rješenja koja će postići željeni učinak u komunikaciji s ciljnom publikom. To zahtijeva stručnost, jezičku osjetljivost i kreativnost kako bi se prevodilački proces uspješno izvršio.

4.1. KLASIFIKACIJA PREVODILAČKIH STRATEGIJA ANDREWA CHESTERMANA

Mnogi teoretičari poput Jean-Paula Vinaya, Jeana Darbelneta, Johna Catforda pokušavali su da sistematizuju prevodilačka rješenja, a Andrew Chesterman je ponudio dosada najdetaljniju klasifikaciju prevodilačkih strategija, premda naglašava kako je ta klasifikacija zapravo inspirisana prijedlozima njegovih prethodnika.⁵¹ Ovaj autor razlikuje strategije pretraživanja, strategije kreativnosti i tekstualne strategije.⁵² Kada je riječ o tekstualnim strategijama, Chesterman razlikuje tri osnovne grupe, i to **sintaksičke**, **semantičke** i **pragmatičke**.⁵³ Autor sam naglašava da se ove kategorije djelimično preklapaju, a definiira ih na sljedeći način:

Sintaksičke strategije⁵⁴ uglavnom podrazumijevaju promjene u formi, i tu razlikuje deset prevodilačkih strategija. (1) **Doslovan prevod** definiira kao prevod koji je „što je više moguće sličan izvornoj formi, a ipak gramatički tačan“. Za neke teoretičare poput Newmarka, Vinaya i Darbelneta, ovo je polazno rješenje od kojeg se odustaje tek ukoliko ono iz nekog razloga nije adekvatno. (2) **Posuđenica ili kalk** je strategija koja podrazumijeva posuđivanje pojedinačnih elemenata, sintagmi i izraza u izvornoj formi, dodaje Chesterman. Ovdje ubraja i korištenje neologizama baziranih na izvornom jeziku kao prevodnog rješenja. (3) **Transpozicija**, za Chestermana predstavlja promjenu vrste riječi koja uključuje i druge strukturalne promjene. (4) **Pomak u jezičkoj jedinici**, kao i za Catforda, predstavlja situaciju kada se određena vrsta sintaksičke jedinice poput morfema, fraze, klauze, rečenice i odlomka, prevede nekom drugom vrstom sintaksičke jedinice. (5) **Promjena u strukturi fraze** obuhvata različite vrste promjena na

---

⁵¹ Chesterman, Andrew. Op. cit, str. 90.

⁵² Ibid, str. 89.

⁵³ Ibid, str. 91-109.

⁵⁴ Ibid, str. 91-98.

nivou fraze, uključujući broj, određenost, druge modifikacije u imeničkoj frazi, te promjene lica, roda i načina u glagolskoj frazi. (6) Pod **promjenom u strukturi klauze** on podrazumijeva različite promjene unutar klauze kao što su promjene redoslijeda rečeničnih članova, promjene iz aktiva u pasiv, te promjene finitne konstrukcije u nefinitnu. (7) **Promjena u strukturi rečenice** se odnosi na promjene u smislu redoslijeda i vrste klauza. (8) **Promjene u koheziji teksta** se tiču referenci unutar samog teksta, elipsi, supstitucija, upotrebe zamjenica, veznika i ponavljanja. (9) **Pomaci u nivou** tiču se promjena na jezičkom nivou (fonološka, morfološka, sintaksička, leksička) na kojima se izražava smisao poruke, a važan faktor predstavlja vrsta jezika (analitički, aglutinativni) o kojem se radi, naglašava Chesterman. (10) **Promjena retoričke sheme** odnosi se na promjene koje prevodioci poduzimaju prilikom prevođenja retoričkih shema kao što su paralelizam, ponavljanje, aliteracija, metrički ritam i sl. Chesterman navodi nekoliko vrsta promjene, i to da se određena shema zadržava u prevodu, da se shema zamjenjuje nekom drugom shemom (npr. ponavljanje se pretvara u aliteraciju), shema se u prevodu izostavlja i shema koja ne postoji u izvorniku se dodaje u prevodu.

Semantičke strategije⁵⁵ tiču se leksičkog, figurativnog i tematskog značenja, i tu Chesterman razlikuje deset podvrsta. (1) **Sinonimija** je strategija u kojoj prevodilac odabire sinonim umjesto očiglednog ekvivalenta kako bi izbjegao ponavljanje. Iz istog razloga, prevodilac koristi (2) **antonimiju**, riječ suprotnog značenja uz negaciju. (3) **Hiponimija** se odnosi na promjene sveobuhvatnosti te obuhvata situacije kada se izvorno nadređeni pojam prevodi podređenim pojmom, kada se izvorno podređeni pojam prevodi nadređenim pojmom i situaciju kada se podređeni pojam prevodi nekim drugim pojmom podređenim istom nadređenom pojmu. (4) **Suprotnosti** su parovi struktura koji izražavaju istu situaciju ali iz različitih uglova. (5) Pod **promjenama u stepenu apstraktnosti** Chesterman podrazumijeva da se apstraktni pojam prevede konkretnim i obrnuto. (6) Pod **promjenom u distribuciji** se podrazumijeva raščlanjivanje semantičkog sadržaja na više elemenata ili sažimanje semantičkog sadržaja. (7) Za ovog autora, **promjena naglasaka** je strategija kojom se smanjuje ili mijenja naglasak ili tematski fokus. (8) **Parafraza** je strategija za prevođenje frazema za koje u ciljnom jeziku ne postoji odgovarajući frazem, pa se komponente značenja na nivou pojedinačnih riječi zanemaruju kako bi se očuvao smisao na nekom drugom nivou. (9) **Promjena tropa/figure riječi** podrazumijeva promjene u

---

⁵⁵ Ibid, str. 98-104.

stilskim figurama, a Chesterman razlikuje četiri mogućnosti kada se stilski figura iz originala zadržava u prevodu, ili se jedna figura zamjenjuje drugom, izostavlja ili se dodaje figura u ciljnom jeziku na mjestu gdje je nema u originalu. (10) Ostale semantičke promjene.

Pragmatičke strategije⁵⁶ se tiču odabira informacija i same poruke prilikom kojih prevodioci imaju u vidu potencijalne primatelje poruke. Prema ovom autoru, pragmatičke strategije podrazumijevaju veće promjene i često se prepliću sa sintaksičkim i semantičkim promjenama. I u ovoj skupini Chesterman razlikuje deset podskupina. (1) **Kulturno filtriranje** je strategija kojom se kulturno specifični elementi iz izvornog jezika prevode kulturološkim ili funkcionalnim ekvivalentima na ciljni jezik. Suprotan proces, pri kojem se ti elementi zadržavaju u ciljnom tekstu u svom izvornom obliku, nazivamo egzotizacijom.⁵⁷ (2) **Promjene u stepenu eksplicitnosti** su strategije prilikom kojih se mijenja količina informacija koje su navedene. Tako se eksplicijom „izričito navodi informacija koja je u izvorniku samo implicirana, a implikacijom izostavlja informacija koja se podrazumijeva“.⁵⁸ (3) Pod **promjenama u količini informacija** Chesterman podrazumijeva dodavanje informacija koje su relevantne za potencijalne primaoca poruke, a koje nisu prisutne u izvorniku ili izostavljanje informacija koje su prisutne u izvorniku ali se smatraju nevažnim za primaoca poruke. (4) **Promjene u interpersonalnom odnosu** se tiču sveukupnog stila mijenjajući mu stepen formalnosti, „mjeru u kojoj tekst izaziva emocije čitatelja, količinu stručnog vokabulara, tj. mijenjajući sve ono što utječe na odnos između teksta/autora“ i primaoca poruke.⁵⁹ (5) **Promjene u ilokuciji** se odnose na promjene govornog čina, npr. izjava u izvornom tekstu postaje zahtjev na ciljnom jeziku, i promjene glagolskog načina iz indikativa u imperativ. (6) **Promjene u koherentnosti**, naglašava Chesterman, tiču se promjena u logičkom redoslijedu informacija u tekstu uključujući podjelu teksta u odlomke. (7) **Djelomični prevod** je strategija koja uključuje prevod sažetka, transkripta i prevoda koji prenosi samo zvukove izvornika, ističe Chesterman. (8) **Promjene u vidljivosti** se tiču promjena u smislu fusnota, bilješki u zagradama ili dodanih komentara. (9) **Prevod koji uključuje uređivanje** teksta podrazumijeva veće promjene prilikom prevođenja kao što su promjene u redoslijedu informacija, dodavanje, izostavljanje nekih dijelova i ponovno pisanje teksta, a prevodioci pribjegavaju ovoj strategiji u

---

⁵⁶ Ibid, str. 104-109.

⁵⁷ Guć, Anamarija. Op. cit. str. 14.

⁵⁸ Pavlović, Nataša. Op. cit, str. 68.

⁵⁹ Guć, Anamarija. Op. cit, str. 14.

slučaju loše napisanih izvornika.⁶⁰ I u posljednju pragmatičku strategiju Chesterman ubraja (10) ostale pragmatičke strategije poput fizičkog izgleda teksta.

4.2. KLASIFIKACIJA PREVODILAČKIH STRATEGIJA PETERA NEWMARKA

Jedno od glavnih pitanja sa kojima se prevodioci susreću je pitanje odnosa prema izvorniku i ciljnom jeziku, odnosno da li prevoditi doslovno ili slobodnije, ističe Peter Newmark.⁶¹ Sve do početka 19. stoljeća mnogi pisci su favorizirali neku vrstu slobodnog prevođenja, stoga je slogan kojim su bili vođeni glasio da su tako duh jezika, smisao cjeline i poruka bili mnogo važniji od forme i doslovnog značenja riječi.⁶²

S razvojem lingvistike i njenih brojnih ogranaka mijenja se i pristup prevođenju. Teoretičari smatraju da su lingvističke barijere nepremostive i da je jezik u potpunosti proizvod određene kulture te dolaze do zaključka da prevod mora da bude doslovan što je više moguće.⁶³ S tim u vezi, Newmark (1988) nudi klasifikaciju od osam metoda, od kojih četiri imaju naglasak na izvorniku (prevođenje od riječi do riječi, doslovno prevođenje, vjerno prevođenje, semantičko prevođenje), te četiri koje se prevashodno tiču ciljnog jezika (adaptacija, slobodni prevod, idiomatski prevod, komunikativni prevod), na sljedeći način:⁶⁴

Prevod od riječi do riječi je metoda prilikom koje je redosljed rečeničnih elemenata zadržan iz izvornika, a riječi se prevode u njihovom najčešćem značenju. **Doslovni prevod** je sličan prethodnoj metodi gdje se riječi prevode u njihovom najčešćem značenju, s tim da redosljed riječi ne mora nužno biti isti kao u izvorniku, uz manje ili veće prilagodbe jezičkim normama ciljnog jezika. **Semantičko prevođenje** odlikuje prevod koji prati misaoni proces autora, a komponente poput neuobičajenih sintaksičkih struktura, kolokacija, metafora i neologizama se prevode gotovo

---

⁶⁰ Pavlović, Nataša. Op. cit, str. 70.

⁶¹ Newmark, Peter. Op. cit, str. 45.

⁶² Ibid, str. 45.

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Ibid, str. 45-51.

doslovno. Loši i/ili neprecizni paragrafi iz izvornika nisu stvar semantičkog prevođenja, te moraju kao takvi biti i prevedeni, premda bi prevodilac u tom slučaju trebao ukazati na nepravilnosti. „**Adaptacija** je postupak kojim se nastoje premostiti kulturne razlike, u slučaju kada se izvorna poruka odnosi na situaciju koja je nepoznata kulturi ciljnog jezika“, a najčešće se koristi prilikom prevođenja drame i poezije.⁶⁵ **Slobodni prevod** je metoda prilikom koje se sadržaj i značenje prevode bez obzira prema obliku i načinu na koji to čini izvornik. **Idiomatski prevod** obuhvata postupke kojima se prenosi poruka iz izvornika u ciljni jezik ali se biraju fraze i idiomi koji nužno ne postoje u izvorniku. **Komunikativni prevod** predstavlja prevod kojim se na što jasniji način prenosi sadržaj primaocima poruke, a ispunjava i dva glavna cilja prevođenja i to tačnosti i ekonomičnosti. Ono po čemu se razlikuju semantički i komunikativni prevod je ekonomičnost koja odlikuje semantički prevod.

5. NEVIDLJIVOST PREVODIOCA PREMA LAWRENCEU VENUTIJU

U istraživačkoj knjizi *The translator's invisibility: A history of translation*, Lawrence Venuti upućuje na pojam nevidljivosti kako bi objasnio situaciju i aktivnosti prevodioca. Pod pojmom nevidljivosti podrazumijeva *iluzionistički efekat* kojim se prikriva činjenica da je riječ o prevodu, to jest, da djelo koje se čita nije izvorno napisano na tome jeziku.⁶⁶ Prevodilac koji nastoji da svoj prevod učini nevidljivim stvara iluzionistički efekat pa se prevod doima *prirodnim*.⁶⁷ Prema tome, pojam nevidljivosti je povezan sa čitljivošću i tečnošću prevoda, stoga ukoliko se prevod manje čini kao prevod onda je nevidljivost prevodioca veća, a samim tim je veća i vidljivost autora.⁶⁸ Prevodioci oponašaju autora stoga se i prevod smatra originalnim djelom, premda su svjesni činjenice da se njihovo prisustvo kao autora prilikom procesa prevođenja svodi na efekat iluzije.⁶⁹ Pojam nevidljivosti prevodioca Venuti veže uz marginalni status prevođenja u angloameričkoj

---

⁶⁵ Pavlović, Nataša. Op. cit, str. 60.

⁶⁶ Venuti, Lawrence. *The translator's invisibility: A history of translation*. London: Routledge, 1995. Str. 1.

⁶⁷ Ibid, str. 1.

⁶⁸ Ibid, str. 2.

⁶⁹ Ibid, str. 7.

kulturi, budući da britanske i američke izdavačke kuće prevod posmatraju kao adaptaciju ili derivaciju originalnog djela.⁷⁰ Pritom uživaju veliku finansijsku korist od nametanja angloameričkih kulturnih vrijednosti stranom tržištu, istodobno stvarajući agresivno jednojezičku kulturu u SAD-u i Velikoj Britaniji koja omogućava čitateljima da narcisoidno uživaju u prevodima u kojima prepoznaju vlastitu kulturu u kulturnom drugom.⁷¹

Uz odnos prevodioca sa izvornikom Venuti vezuje pojmove podomaćivanja i postranjivanja. Prevodnu strategiju podomaćivanja odlikuje karakteristika tečnosti i čitkosti prevoda i u tom slučaju, nevidljivost prevodioca je veća.⁷² S tim u vezi, Ivir smatra kako prevod mora biti proziran, dakle on se ne smije zamjećivati.⁷³ On ističe kako nema opravdanja za neprozirni prevod jer se od prevoda ne očekuje ista struktura poruke kakva je bila u izvorniku, nego „ekvivalent te poruke, oblikovan u skladu sa zahtjevima svojega jezika.“⁷⁴ Prema Venutiju, podomaćivanje prevoda je „etnocentrično svođenje stranog teksta na vrijednosti ciljne kulture“, čime se ujedno briše djelovanje prevodioca.⁷⁵ Iz tog razloga, Venuti vezuje strategiju podomaćivanja s marginalnim statusom prevodioca u angloameričkoj kulturi. Metoda podomaćivanja naglašava prilagođavanje prevoda ciljnoj kulturi i jeziku. Na taj način prevodilac se trudi ukloniti ili ublažiti stranost izvornog teksta kako bi prevod bio prihvatljiviji i razumljiviji ciljnoj publici. U ovom pristupu, prevodilac se fokusira na prenošenje značenja i stila izvornog teksta na način koji je blizak ciljnom jeziku i kulturi. Prevod koji koristi ovu metodu može uključivati prilagođavanje idioma, referenci, stilističkih oblika i kulturnih aspekata kako bi bili prihvatljiviji za ciljnu publiku.

Suprotno tom procesu je metoda postranjivanja pri čemu se autor ostavlja što je moguće više na mjestu, a čitatelj primiče k njemu.⁷⁶ Metoda postranjivanja podrazumijeva isključivanje dominantnih kulturnih vrijednosti u ciljnom jeziku.⁷⁷ Ova strategija se fokusira na očuvanje stranosti izvornog teksta u prevodu, što znači da se korištenjem metode postranjivanja čini „dobro“ tekstu i kulturi izvornika, a istovremeno „šteti“ kulturi ciljnog jezika, ističe Venuti.⁷⁸ Prevodilac

---

⁷⁰ Pavlović, Nataša. Op. cit, str. 184.

⁷¹ Ibid, str. 15.

⁷² Ibid, str. 17.

⁷³ Ivir, Vladimir. Op. cit, str. 57.

⁷⁴ Ibid, str. 57.

⁷⁵ Pavlović, Nataša. Op. cit, str. 183.

⁷⁶ Ibid, str. 20. (v.p.)

⁷⁷ Ibid, str. 20. (v.p.)

⁷⁸ Ibid. (v.p.)

se trudi zadržati lingvističke, kulturne i stilističke elemente izvornog teksta što je više moguće, čak i ako to znači da će tekst zvučati strano ciljnoj publici. Cilj postranjivanja je zadržavanje autentičnosti i stranosti izvornog teksta, i poticanje svijesti o drugim kulturama te podsticanje čitatelja na razmišljanje o kulturnim razlikama.

Prema Venutijevim riječima, nevidljivost prevodioca i podomaćeni prevodi su samodopadnost koja se bez pretjerivanja može opisati kao imperijalistička u inozemstvu, a ksenofobna u vlastitoj zemlji.⁷⁹ Iz tog razloga se Venuti zalaže za veću vidljivost prevodioca, a jedan od načina postizanja veće vidljivosti je odabir metode postranjivanja koju još naziva i strategijom otpora.⁸⁰ Zagovaranje metode postranjivanja je potpuno suprotno angloameričkoj tradiciji prihvatanja podomaćenih prevoda. Venuti ističe da bi trebalo razviti teoriju i praksu prevoda koji se odupiru dominantnim vrijednostima ciljne kulture kako bi se ukazalo na lingvističke i kulturne vrijednosti stranog teksta.⁸¹

Prema Venutiju, svaki proces prevođenja nužno podrazumijeva etnocentrično *nasilje* koje predstavlja rekonstrukciju stranoga teksta u skladu sa vrijednostima i vjerovanjima kulture ciljnog jezika.⁸² On smatra da je cilj svakog prevoda približiti kulturno drugo ciljnom jeziku tako da se ono kulturno drugo čini poznatim pa čak i bliskim, a takav cilj uvijek nosi rizik potpuno podomaćenog prevoda.⁸³

Narušavanjem kulturnih kodova koji postoje u kulturi ciljnog jezika ističe se različitost i drugost u kulturi ciljnog jezika.⁸⁴ U djelu *Uvod u teorije prevođenja*, Pavlović ovakav prevod naziva rezistentan prevod i kao takav je jednako djelomičan i pristran u svojoj interpretaciji stranoga teksta kao i tečan prevod.⁸⁵ Prevod tako postaje „mjesto na kojem se pojavljuje druga kultura, na kojem čitatelj na trenutak ugleda kulturnog drugog“.⁸⁶

Prema tome, *nevidljivost prevodioca* predstavlja koncept koji Venuti kritikuje u kontekstu prevodilačke prakse. On smatra da je prevodilačka intervencija neizbježna i da bi prevodilac trebao

---

⁷⁹ Ibid, str. 17. (v.p.)

⁸⁰ Ibid, str. 24. (v.p.)

⁸¹ Ibid, str. 23. (v.p.)

⁸² Ibid, str. 18. (v.p.)

⁸³ Ibid. (v.p.)

⁸⁴ Ibid, str. 20. (v.p.)

⁸⁵ Pavlović, Nataša. Op. cit, str. 186.

⁸⁶ Venuti, Lawrence. *The translator's invisibility: A history of translation*. London: Routledge, 1995. Citirano prema Pavlović, Nataša. *Uvod u teorije prevođenja*. Leykam international, Zagreb, 2015. Str. 187.

biti vidljiv i prepoznatljiv u samom prevodu. Prema Venutiju, ideja da prevoditelj treba biti *nevidljiv* u tekstu znači da se njegov rad prepoznaje samo kroz kvalitetu prevoda, a prevodilac ostaje anonimn. To bi značilo da se prevoditelj treba prilagoditi ciljnom jeziku i kulturi toliko da se uklapa u njihov stil i konvencije, čime se gubi originalnost i autentičnost izvornog teksta.

5. ODLIKE ŽARGONA KAO POSEBNOG OBLIKA KOLOKVIJALNOG GOVORA

Književni jezik se najčešće javlja u pisanoj formi, odnosno u pisanim književnim djelima, čijih se gramatičkih pravila trebaju pridržavati svi članovi jedne zajednice naroda i države kako bi se premostile razlike koje otežavaju komunikaciju.⁸⁷ Književni jezik ima i svoju usmenu formu u vidu službenog jezika koji se upotrebljava u obrazovnim institucijama, pisanim dokumentima, medijima, političkim govorima i drugim formalnim kontekstima te takav vid upotrebe jezika često nazivamo standardni jezik.⁸⁸ Za razliku od standardnog jezika koji se pridržava norme, u književnom jeziku pronalazimo primjere odstupanja od norme jer takva upotreba jezika podrazumijeva i kreativnost kako bi se postigao određeni stilistički efekat.⁸⁹ Pojam standardni jezik češće se upotrebljava u lingvistici kao nauci i on ne obuhvata nužno sve stilske mogućnosti koje ima književni jezik.⁹⁰ U jeziku književnog djela stvaralački odnos autora spram jezika se podrazumijeva pa su autorska odstupanja od jezičke norme i standarda vrlo česta, stoga književni jezik ne možemo poistovjetiti sa standardnim jezikom.⁹¹

Od književnog i standardnog jezika razlikuje se razgovorni jezik koji se još naziva i kolokvijalni govor i koristi se u svakodnevnom životu, posebno u neformalnim društvenim situacijama, a odlikuje se nepripremljenošću i spontanošću.⁹² Govornici u kolokvijalnom govoru često se ne

---

⁸⁷ Jahić, Dževad; Halilović, Senahid; Palić, Ismail. *Gramatika bosanskoga jezika*. Zenica, Dom Štampe, 2004. Str. 65.

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ Ibid.

⁹¹ Ibid, str. 66.

⁹² Ibid.

pridrđavaju strogih gramatičkih pravila i normi, već koriste jezik koji je bliđi svakodnevnom izražavanju i prirodnijem toku misli.

Kolokvijalni govor nerijetko je prođet i upotrebom ųargona što je ujedno i u fokusu analize ovog rada. U *Rječniku sarajevskog ųargona*, Saračević ističe da se pod pojmom ųargona obično podrazumijeva govor svojstven unutar određene struke, profesije, skupine ili zajednice ljudi i kao takav specifičan je za određeno područje i često može biti slabo razumljiv široj jezičkoj zajednici.⁹³

ųargon kao varijetet razgovornog jezika nema svoju gramatičku posebnost jer se sluđi postojećim riječima, grupama riječi i rečenicama iz razgovornog ili standardnog jezika, a odlikuje ga specifičan leksik.⁹⁴ Kroz ųargon, članovi određene grupe mogu izgraditi osjećaj pripadnosti, zajedništva i identiteta, koristeći specifične riječi koje razdvajaju njihovu komunikaciju od ostatka društva. Važno je napomenuti da se ųargon može razlikovati u različitim društvenim i profesionalnim skupinama, i da može biti podlođan promjenama pa čak i nestajanju.⁹⁵ Za ųargon možemo reći da predstavlja jedinstveni aspekt jezične raznolikosti i izraz kulturnog identiteta i kreativnosti unutar određenih skupina ljudi. Stoga upotreba ųargonizama predstavlja odraz „čovjekove sklonosti prema igri“, pa se tako već postojećim riječima iz standardnog jezika pripisuju i neka nova značenja.⁹⁶ Saračević dalje ističe da ne postoji standardni test kojim bi se utvrdilo da je neka riječ postala ųargon ili da je izgubila svoju ųargonsku markiranost što može predstavljati izazov u kontekstu razlikovanja ųargona od drugih formi jezika.⁹⁷

ųargon kao poseban oblik kolokvijalnog jezika razvija se unutar određene skupine ljudi s istim interesima, zanimanjem, ili društvenim statusom – tako postoje ųargoni različitih profesija i u tom kontekstu možemo govoriti o ųargonu inđenjera, liječnika, novinara, advokata i drugih struka.⁹⁸ Ali budući da se radi o profesionalnim ųargonima, odnosno profesionalizmima, nećemo govoriti o njima jer nisu od većeg značaja u kontekstu analize ovog rada.

---

⁹³ Saračević, Narcis. Op. cit, Str. 7.

⁹⁴ Jahić, Dževad; Halilović, Senahid; Palić, Ismail. Op. cit. str. 67.

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Saračević, Narcis. Op. cit. str, 7.

⁹⁷ Ibid.

⁹⁸ Ibid, str. 8.

7. ANALIZA PREVODILAČKIH STRATEGIJA U KNJIZI MOJIH ŽIVOTA

U ovom poglavlju bit će prikazani primjeri iz *Knjige mojih života* pa pored analize korištenih prevodilačkih strategija, vidjet ćemo i koja su to obilježja prevodnih jedinica kolokvijalnog govora na nivou leksike. U tom kontekstu, poseban fokus se stavlja na upotrebu žargonizama i neologizama kao jezika mladih, najčešće povezanih u skupine zajedničkim interesima, a u tom pogledu može se govoriti i o postojanju žargonskih grupa pa ćemo se susresti sa studentskim žargonom.

*Besides protecting the sovereignty of the Park and waging various wars, we spent time at one another's homes, swapped comic books and football stickers, sneaked together into the nearby movie theater (Kino Arena), searched for evidence of sexual activity in our parents' closets, and attended one another's birthday parties.*⁹⁹

*Osim što smo štitali suverenost Parka i vodili kojekakve ratove, vrijeme smo provodili družeći se po kućama, razmjenjivali smo stripove i sličice fudbalera, švercali se u obližnje kino (Kino Arena), tragali za dokazima seksualne aktivnosti u ormarima naših roditelja, i išli jedni drugima na rođendane.*¹⁰⁰

Obilježje navedene rečenice na nivou leksike je upotreba neologizma i žargona *švercati*. *To sneak* (otići negdje tajno često bez dozvole, ne biti viđen)¹⁰¹ je neformalni izraz u engleskom jeziku, kao i njen prevod na bosanski. Dakle, ono što se da primijetiti da u prevodu na bosanski *to sneak* u potpunosti zamjenjuje žargonski obojena leksema *švercati*¹⁰², pokrivajući to semantičko polje.

Prevodilačka strategija koju je prevoditeljica upotrijebila na nivou rečenice je **doslovni prevod** sa minimalnim sintaksičkim promjenama koje su bile nužne. Na sintaksičkom nivou, vidljiva je promjena strukture glagolskog konstituenta, gdje particip sadašnji *protecting* postaje perfekt *smo štitali*, a na nivou imeničke fraze, nebrojiva imenica *evidence* u prevodu postaje brojiva imenica

⁹⁹ Hemon, Aleksandar. *The Book Of My Lives*. London: Picador, 2013. Str. 16.

¹⁰⁰ Hemon, Aleksandar. *Knjiga mojih života*. Sarajevo: Buybook, 2014. Str. 15.

¹⁰¹ https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/sneak_1?q=sneak, (posjeta 23.7.2022.)

¹⁰² <https://www.rječnik.com/švercati>, (posjeta 23.7.2022.)

dokazi, što čini prevodilačke strategije **promjene u strukturi fraze**. Sintaksička strategija **pomak u jezičkoj jedinici** često se preklapa sa semantičkom prevodilačkom strategijom **promjene u distribuciji**, pa tako imeničke fraze *comic books – stripovi; movie theater – kino; birthday parties – rođendani* postaju imenice na bosanskom jeziku. **Promjena u strukturi klauze** vidljiva je u dijelu *we spent time*, što u prevodu pronalazimo kao *vrijeme smo provodili* te možemo uočiti da je objekat pomjeren prema početku rečenice kako bi mu se dao veći značaj. Dalje primijetimo da *in our parents' closets* postaje u *ormarima naših roditelja*, da su *football stickers sličice fudbalera*, i da nefinitna konstrukcija *besides protecting* iz izvornika prelazi u finitnu konstrukciju *osim što smo štitali*. Kad je riječ o **promjeni rečenične strukture** podrazumijevamo promjene rečenica iz glavne u zavisnu i obrnuto ili promjene u vrsti zavisnih rečenica.

Glede semantičkih strategija, vidljiva je **promjena u distribuciji**, *comic books – stripovi; movie theater – kino; birthday parties – rođendani*, što znači da su imeničke sintagme prevedene jednom ekvivalentnom leksičkom jedinicom. Budući da se radi o strukturalnim razlikama između ova dva jezika, korištenje ove strategije je bilo neophodno.

U pogledu pragmatičkih strategija, vidljiva je **promjena u eksplicitnosti** u dijelu *we spent time at one another's homes* koje je zamijenjeno u prevodu sa *vrijeme smo provodili družeći se po kućama*. U izvornom tekstu se koristi izraz koji je nešto općenitiji i ne navodi izričito da je riječ o druženju. S druge strane, prevod na bosanski jezik izričito navodi *vrijeme smo provodili družeći se po kućama*, čime se dodaje dodatna informacija o prirodi aktivnosti i naglašava da se radi o druženju. Ova promjena u razini eksplicitnosti može biti posljedica odluke prevoditeljice da preciznije prenese značenje iz izvornog teksta i naglasi aktivnost druženja koja se odvijala u kućama. Dakle, procesom eksplikacije prevoditeljica izričito navodi informaciju koja je u izvorniku samo implicirana.

That list of differences, theoretically endless, included items such as sour cream (our sour cream – mileram – was creamier and tastier than theirs); smiles (they smile, but don't really mean it); babies (they do not bundle up their babies in severe cold); wet hair (they go out with their hair wet, foolishly exposing themselves to the possibility of lethal brain

*inflammation); clothes (their clothes fall apart after you wash them a few times), et cetera.*¹⁰³

*Ta lista razlika, u teoriji beskonačna, uključivala je stvari kao što su kiselo vrhnje (naše kiselo vrhnje – mileram – bilo je kremastije i ukusnije od njihovog); osmijeh (oni ti se stalno osmijehuju, ali to je neiskreno); bebe (oni ne ušuškavaju svoje bebe kada su velike hladnoće); mokra kosa (oni izlaze napolje mokre kose, nesvjesni da mogu fasovati smrtonosnu upalu mozga); odjeća (njihova odjeća se raspadne već nakon nekoliko pranja), i tako dalje.*¹⁰⁴

Obilježje navedene rečenice na nivou leksike je upotreba kolokvijalizma *fasovati* (dobiti nešto nepoželjno, neugodno; batine, bolest i sl.)¹⁰⁵ Ovdje se da primijetiti da je u izvorniku korišten formalni jezik, a u tekstu prevoda je korišten kolokvijalizam, pa ćemo za ovakav prevod reći da je podomaćen.

Na nivou rečenice korištena je metoda doslovnog prevoda – forma iz izvornika je zadržana u prevodu što je više moguće.

U kombinaciji sa doslovnim prevodom korištene su i druge sintaksičke strategije poput **pomaka u jezičkoj jedinici**, pa fraza *a few times* u prevodu biva zamijenjena jednom rječju *nekoliko*. **Pod promjenom u strukturi fraze** podrazumijevamo promjene na nivou fraze uključujući broj, određenost i druge modifikacije u imeničkoj frazi, kao i promjene lica, roda i načina u glagolskoj frazi, stoga možemo primijetiti da izraz *after you wash them* upućuje na drugo lice, a u prevodu izraz pronalazimo napisan u neodređenom licu.

U pogledu semantičkih prevodilačkih strategija, vidljiva je **promjena u distribuciji** gdje *list of differences* biva zamijenjeno u prevodu sa *lista razlika, included – uključivala je, was creamier – bilo je kremastije, bundle up – ušuškavaju*, što je u konačnici posljedica strukturalnih razlika stoga je i upotreba ove strategije bila neophodna. Izraz *but don't really mean it*, što pronalazimo u prevodu kao *ali to je neiskreno* su parovi struktura koji izražavaju istu situaciju ali iz drugih uglova pa je ovo primjer semantičke strategije **suprotnosti**.

---

¹⁰³ Hemon, Aleksandar. Op. cit. str. 22.

¹⁰⁴ Ibid, str. 19.

¹⁰⁵ Šehović, Amela. Op. cit, str. 214.

Promjene u interpersonalnom odnosu su vidljive u dijelu *foolishly exposing themselves to the possibility of lethal brain inflammation*, koji u prevodu pronalazimo u obliku izraza *nesvjesni da mogu fasovati smrtonosnu upalu mozga*. Ove promjene se tiču sveukupnog stila mijenjajući mu stepen formalnosti, odnosno sve ono što utječe na odnos između autora i primaoca poruke, a pod tim podrazumijevamo i mjeru u kojoj tekst izaziva emocije čitatelja.

*It is so neat to be from other cultures, as though the "other cultures" were an Edenic archipelago in the Pacific, unspoiled by the troubles of advanced civilizations, home to many a soul-soothing spa.*¹⁰⁶

*Tako je zgodno biti iz drugih kultura, kao da su "druge kulture" rajski arhipelag na Tihom okeanu, neiskvaren nedaćama naprednih civilizacija, gdje sve trepti od rahatluka.*¹⁰⁷

Obilježje navedene rečenice na nivou leksike je upotreba lekseme *rahatluk* (biti spokojan; bezbrižan),¹⁰⁸ koja je turskog porijekla i ubraja se u skupinu realija. Značenje realija motivirano je i pripadnošću njihovih referenata specifičnim sadržajima kulture, načina života, tradiciji jednog areala, a najčešće posjeduje i emocionalno-ekspresivni potencijal.¹⁰⁹ Stoga leksema *rahatluk* pripada skupini psiholoških realija jer označava emocionalno stanje.¹¹⁰ Prema tome, formalni izraz iz izvorniku je zamijenjen kulturološko specifičnim izrazom, pri čemu je prevod podomaćen.

Od sintaksičkih prevodilačkih strategija, može se uočiti da je prije svega korištena metoda **doslovnog prevoda**. Vidljivo je da je leksema *Pacific* iz izvornika zamijenjena imeničkom frazom *Tihi okean*, te se radi o prevodilačkoj strategiji **pomaka u jezičkoj jedinici**.

U pogledu semantičkih strategija, izraz *home to many a soul-soothing spa* je zamijenjen izrazom *gdje sve trepti od rahatluka* pa se radi o prevodilačkoj strategiji parafraze jer su komponente značenja na nivou pojedinačnih riječi zanemarene kako bi se očuvao smisao na nekom drugom nivou, a ujedno se preklapa sa pragmatičkom strategijom **promjene u interpersonalnom odnosu**

---

¹⁰⁶ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 25.

¹⁰⁷ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 22.

¹⁰⁸ Škaljić, Abdulah. *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*. Novi Sad: Prometej, 2015. Str. 528.

¹⁰⁹ Šehović, Amela. Op. cit, str. 68.

¹¹⁰ Ibid, str. 72.

kojom je promijenjen stepen formalnosti izraza *home to many a soul –soothing spa sa gdje sve trepti od rahatluka* i time mijenja odnos između autora i primaoca poruke.

*After years of pressuring, Mujo finally convinces him to come.*¹¹¹

*Nakon sto godina, Mujo ga konačno ubijedi.*¹¹²

Obilježje navedene rečenice na nivou leksike je upotreba frazema *nakon sto godina* koji upućuje na vrijeme premda ne doslovno. Izvorni engleski izraz *after years of pressuring* izražava dugotrajnost i proteklo vremensko razdoblje kao i frazem *nakon sto godina*. Budući da je formalni izraz u tekstu izvornika prenesen na ciljni jezik u obliku frazema zaključujemo da je prevod podomaćen.

Od sintaksičkih strategija, korištena je metoda **doslovnog prevoda**, što znači da je sintaksička struktura slična izvornom tekstu, ali je i gramatički tačna u ciljnom jeziku. Važno je napomenuti da se strategija doslovnog prevoda često koristi u kombinaciji s drugim strategijama kako bi se postigao bolji rezultat prevođenja. Klauza *Mujo finally convinces him to come* u prevodu je zamijenjena sa *Mujo ga konačno ubijedi*, te se da uočiti da je glagol *to convince* prelazni glagol¹¹³, i da mu je potreban direktni objekat, kao i glagol *ubijediti*¹¹⁴ na bosanskom jeziku. Prema tome korištena je strategija **promjene u strukturi klauze**, a budući da se ova strategija upotrebljava kako bi rečenica sintaksički bila prihvatljiva i prirodna u ciljnom jeziku, prevoditeljica je spontano koristila ovu strategiju. S tim u vezi, u manjoj mjeri prevoditeljica je koristila metodu **promjene u koheziji teksta** i to kako bi izbjegla ponavljanje, a korištena strategija je preklapa sa semantičkom strategijom **promjene u distribuciji** jer se radi o sažimanju semantičkog sadržaja.

U pogledu semantičkih strategija, može se reći da je korištena i strategija **parafraze** u klauzi *after years of pressuring – nakon sto godina*, budući da je formalni izraz u prevodu iskazan oblikom frazema.

---

¹¹¹ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 27.

¹¹² Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 23.

¹¹³ <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/convince> (posjeta 23.7.2022.)

¹¹⁴ Jahić, Dževad; Halilović, Senahid; Palić, Ismail. *Gramatika bosanskoga jezika za srednje škole*. Zenica: Dom štampe, 2004. Str. 261 – 262.

*It's mine, of course, Mujo says.*¹¹⁵

*Moj, bezbeli, odgovara Suljo.*¹¹⁶

Obilježje ove rečenice na nivou leksike je upotreba turcizma *bezbeli* (sigurno, dakako, svakako),¹¹⁷ koji se ubraja u skupinu realija karakterističnih za govorno područje Sarajeva. Osim toga, ova leksema ima i ekspresivno značenje.¹¹⁸ Dakle, formalni izraz iz izvornika je zamijenjen kolokvijalizmom pa u kontekstu Venutijevih metoda zaključujemo da je prevod podomaćen i na taj način prilagođen ciljnoj kulturi i jeziku.

Glede sintaksičkih strategija, opet je vidljivo da se radi o doslovnom prevodu, i da prevoditeljica koristi tu strategiju kad god je to moguće. Konstituent *it's mine* zamijenjen je jednom ekvivalentnom leksičkom jedinicom *moj*, te možemo zaključiti da je ta **promjena pomaka u jezičkoj jedinici** automatski primijenjena, jer se radi o strukturalnim razlikama između dva jezika.

*That is a great car, Suljo says.*¹¹⁹

*Dobra mašina, kaže Suljo.*¹²⁰

Obilježje navedene rečenice na nivou leksike je upotreba žargona *mašina*.¹²¹ U izvorniku primjećujemo da je upotrijebljen formalni izraz za automobil, a u prevodu primjećujemo da je upotrebljen žargon stoga zaključujemo da se radi o metodi podomaćivanja.

Sintaksička strategija **pomak u jezičkoj jedinici** se događa kada jedna jezička jedinica iz izvornika biva zamijenjena drugom jezičkom jedinicom u ciljnom jeziku, pa tako rečenica iz izvornika *that is a great car*, u prevodu postaje sintagma *dobra mašina*, a promjenom u koheziji teksta koja se

---

¹¹⁵ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 27.

¹¹⁶ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 23.

¹¹⁷ Škaljić, Abdulah. Op. cit, str. 140.

¹¹⁸ Šehović, Amela. Op. cit, str. 206.

¹¹⁹ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 27.

¹²⁰ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 23.

¹²¹ Saračević, Narcis. Op, cit, str. 157.

tiče referenci unutar samog teksta izostavljen je dio rečenice *that is* — kako bi prevod zvučao prirodno.

*Nice, Suljo says.*¹²²

*Mašala, kaže Suljo.*¹²³

Obilježje navedene rečenice na nivou leksike je upotreba realije *mašala* (izraz dopadanja),¹²⁴ koja je nastala prema oznakama referenta iz turskog jezika.¹²⁵ Izraz *nice* na engleskom jeziku koristi se kao izraz odobravanja, zadovoljstva ili pozitivnog komentara. U ciljnom jeziku, izraz *mašala* koristi se na sličan način kako bi se izrazilo divljenje, odobravanje ili čestitanje. Možemo primijetiti da je prevoditeljica koristila metodu podomaćivanja pa je tako prevod prilagođen specifičnostima ciljne kulture i samim tim bliži čitateljima.

Na ovom primjeru vidimo da nije korištena metoda doslovnog prevoda, jer je prevoditeljica odlučila koristiti strategiju **sinonimije** pa je prevod prilagođen jezičkim i kulturnim karakteristikama ciljnog jezika, te zaključujemo da se radi o metodi podomaćivanja kojom se postiže tekstualna ekvivalencija.

*To the patriotic warriors at the checkpoint, his answer must've bespoken a childlike innocence, for they most certainly hadn't asked him about his profession.*¹²⁶

*Njegov odgovor morao je zazvučati djetinje nevino patriotski nabrijanim ratnicima na kontrolnom punktu, jer ga oni sasvim sigurno nisu pitali za njegovo zanimanje.*¹²⁷

Najistaknutije obilježje ove rečenice na nivou leksike je upotreba žargonski obojene lekseme *nabrijan* (uživjeti se u neku ulogu, uvjeriti sebe u nešto nepostojeće),¹²⁸ koja ujedno ima i pejorativno značenje budući da izražava negativan stav prema ratnicima na kontrolnom punktu. U

---

¹²² Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 27.

¹²³ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 23.

¹²⁴ Škaljić, Abdulah. Op. cit, str. 448.

¹²⁵ Ibid, str. 448.

¹²⁶ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 31.

¹²⁷ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 26.

¹²⁸ Šehović, Amela. Op. cit, str. 231.

tekstu prevoda da se uočiti da je prevoditeljica umetnula žargon *nabrijani* koju ne pronalazimo u izvorniku, ali ekspresivnije i eksplicitnije označava aktivnosti *patriotskih ratnika*. Za prevod ove jezičke jedinice reći ćemo da je podomaćen, a važno je i napomenuti da odluka o korištenju podomaćivanja i žargona ovisi o kontekstu i ciljnoj publici. Govoreći o ratnom Sarajevu i Hemonovim iskustvima jasno je zašto se prevoditeljica odlučila za metodu podomaćivanja.

U navedenom primjeru prevoditeljica je koristila sintaksičku strategiju **promjene u strukturi rečenice**, budući da redoslijed klauza iz izvornika nije zadržan u prevodu. Pa tako pozicija zavisne klauze *to the patriotic warriors at the checkpoint* i glavne *his answer must've bespoken a childlike innocence* u prevodu nisu zadržane, budući da u prevodu te dvije klauze čine jednu i to glavnu klauzu. Imenica *checkpoint* u prevodu je zamijenjena sintagmom *kontrolni punkt*, te se radi o **pomaku u jezičkoj jedinici**, pri čemu je korištenje ove strategije rezultat strukturalnih razlika između ova dva jezika.

Semantički sadržaj imeničke sintagme *patriotic warriors* u prevodu je raščlanjen na više elemenata - *patriotski nabrijanim ratnicima*, stoga se radi o semantičkoj strategiji **promjene u distribuciji**.

*The next day, Father was still obsessively analyzing every moment of the unfortunate trip from the airport to the reception desk, retracing his every step to determine at which point the clever thief struck, which would help identify him.*¹²⁹

*Sutradan je otac još uvijek opsesivno analizirao svaki trenutak našeg nesretnog putovanja od aerodroma do recepcije hotela, prisjećao se svakog svog koraka kako bi utvrdio u kojem trenutku ga je spretni lopov mogao zburariti, što će mu pomoći da ga identificira.*¹³⁰

Obilježje navedene rečenice na nivou leksike je upotreba žargonski obojene lekseme *zbunariti* (krasti, džepariti).¹³¹ Formalni izraz *to strike* (napasti nekoga ili nešto, odjednom),¹³² ne pokriva u potpunosti semantičko polje izraza *zbunariti*, ali je prethodno u izvorniku jasno izrečeno da je

---

¹²⁹ Ibid. str. 36.

¹³⁰ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 31.

¹³¹ Saračević, Narcis. Op, cit, str. 45.

¹³² https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/strike_1 (posjeta 23.7.2022)

porodica Hemonovih pokradena na aerodromu, pa je prema tome jasno da je taj napad uključivao i pljačku. Jasno je da je prevod i u ovom slučaju podomaćen i da je korišten sarajevski žargon.

U pogledu sintaksičkih strategija, vidljivo je da se izvorniku rečenica sastoji iz četiri klauze, a u prevodu iz tri, razlog tome je sintagma *the next day* koja postaje dio klauze *Father was still obsessively analyzing every moment of the unfortunate trip from the airport to the reception desk*, te se radi o **pomaku u jezičkoj jedinici**. Imenička sintagma *the next day* je zamijenjena sa adverbijalnim prilogom *sutradan*, pri čemu je prevoditeljica upotrijebila strategiju **transpozicije**, budući da se radi o promjeni vrste riječi, a istovremeno je korištena i strategija **pomaka u jezičkoj jedinici** jer sintagma postaje jedna leksička jedinica u prevodu, a samim time se preklapa i sa **promjenom u distribuciji**, koja pripada skupini semantičkih strategija.

*We wandered around the nameless town, excited, in spite of everything, to be experiencing the world: there was the vague smell of the Mediterranean, as if the town were on the sea; the lush variety of design in the pasta store around the corner; the intense redness of the tomatoes and the din of bartering at the local market; shops packed with the things that socialist teenagers coveted (rock music, denim clothing, gelato); taverns full of loud men watching replays of the World Cup games and reliving the triumph. (I wanted to watch the finals all over again, to see Marco Tardelli screaming in celebration after scoring the second goal, but Kristina objected.)*¹³³

*Cunjali smo po bezimenom gradu, ushićeni, uprkos svemu, ovim svjetskim iskustvom: u zraku se osjećao blagi miris Mediterana, kao da smo na moru; prodavnica tjestenine iza ugla nudila je zapanjujući izbor oblika; intenzivno crvena boja paradajza i bučno cjenkanje na obližnjoj tržnici; prodavnice krcate stvarima koje bi svaki socijalistički tinejdžer poželio (rock muzika, farmerice, gelato); kafane pune bučnih muškaraca koji gledaju reprize utakmica sa svjetskog prvenstva i ponovo proživljavaju trijumf (i ja sam želio ponovo pogledati finale, još jednom vidjeti onaj slavljenički povik Marca Tardellija nakon što zabije drugi gol, ali se Kristina pobunila).*¹³⁴

---

¹³³ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 37.

¹³⁴ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 32.

Obilježje navedene rečenice na nivou leksike je upotreba kolokvijalizma *cunjati* (lutati bez cilja i svrhe po gradu, selu ili prirodi u cilju trošenja slobodnog vremena)¹³⁵, koja je obojena razgovornom konotacijom. Formalni izraz *wandered*¹³⁶ iz izvornika je zamijenjen kolokvijalizmom *cunjati*, i oba izraza pokrivaju isto semantičko polje. Formalni izraz je u prevodu zamijenjen oblikom kolokvijalizma pa se radi o metodi podomaćivanja, a oba izraza se odnose na kretanje bez određenog cilja ili smjera.

Interesantno je to da prevoditeljica rijetko i gotovo nikako ne odstupa od koncipiranja rečenica na način na koji to autor čini, pa tako niti prekida rečenice, niti ih spaja u jednu, izuzev u ovom primjeru vezanog teksta gdje rečenica koja se nalazi u zagradama, u prevodu dolazi kao dodatno objašnjenje u sklopu iste rečenice.

Od sintaksičkih strategija korišten je doslovan prevod u kombinaciji sa metodom **suprotnosti** što vidimo na primjeru *as if the town were on the sea* u prevodu postaje *kao da smo na moru*. Prevoditeljica je koristila i strategiju **pomaka u jezičkoj jedinici** budući da je klauza *the lush variety of design in the pasta store around the corner* u prevodu zamijenjena rečenicom. **Posuđenica ili kalk** je strategija kojom je izvršeno posuđivanje pojedinačnih elemenata *rock* i *gelato* uz zadržavanje forme iz izvornika, a razlog tome je činjenica da se i u ciljnom jeziku ti elementi upotrebljavaju u istoj formi.

Glede pragmatičkih strategija, izvršena je promjena u **stepenu eksplicitnosti** pa izraz *to see* u prevodu je zamijenjen sa *još jednom vidjeti*, budući da je u prethodnoj rečenici već rečeno da su Hemonovi gledali finale.

*In the middle of a catastrophe, the Hemons managed to scrounge up some makeshift joy.*¹³⁷

*Usred katastrofe, Hemonovi su uspjeli iskamčiti malo privremene radosti.*¹³⁸

---

¹³⁵ <https://vukajlija.com/cunjati> (posjeta 23.7.2022)

¹³⁶ <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/wander> (posjeta 23.7.2022)

¹³⁷ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 39.

¹³⁸ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 33.

Obilježje navedene rečenice na nivou leksike je upotreba lekseme *iskamčiti* (tražiti, moliti)¹³⁹ koja pripada grupi kolokvijalizama.¹⁴⁰ Izraz *to scrounge*¹⁴¹ je neformalni izraz, kao i prevod *iskamčiti*, te imaju slično značenje i izražavaju neformalnost na ciljnom jeziku. Dakle neformalni izraz iz izvornika je prenesen u ciljni jezik koristeći neformalni izraz i to u obliku kolokvijalizma.

Prevoditeljica je koristila strategiju **doslovnog prevoda** iz kategorije sintaksičkih strategija, kao i strategiju **pomaka u jezičkoj jedinici**, koja se preklapa sa **promjenom u distribuciji**, pri čemu fraza *in the middle of* u prevodu zamjenjuje jedna riječ *usred*, *a catastrophe* se zamjenjuje sa *katastrofe*, *to scrounge up* biva zamijenjenom sa infinitivom koji čini samo jedna riječ, te *the Hemons* kao *Hemonovi*, što je u konačnici rezultiralo neophodnim i automatskim korištenjem ove strategije budući da se radi o strukturalnim razlikama između ova dva jezika.

*The blood of two young students was the first spilled by the army; we knew the flow would not stop there.*¹⁴²

*Krv dva mlada studenta bila je prva koju će proliti vojska; znali smo da tu neće stati.*¹⁴³

Primjećujemo da je izvornik napisan upotrebom standardnog jezika i da prevoditeljica koristi isti stil i u prevodu. Na taj način prenosi istu razinu formalnosti i stilističke kvalitete kao i izvorni tekst. U ovom primjeru uočavamo i leksičke razlike između izvornika i prevoda. Izvorni izraz *flow* se u ovom kontekstu može interpretirati kao nešto kontinuirano i neprekidno. U prevodu, izraz *flow* nije doslovno preveden nego zamijenjen izrazom *stati*, stoga bismo mogli reći da se radi o strategiji **suprotnosti** kojom se izražava ista situacija iz različitih uglova.

Na temelju ovog primjera možemo reći da prevoditeljica bila vjerna izvorniku na engleskom jeziku. Prevod prenosi isto značenje i ideju kao izvorni tekst, i održava stil izvornog izraza.

Strategija **doslovnog prevoda** koju prevoditeljica ovdje koristi je strategija koja se nerijetko odvija spontano. **Promjenu strukture konstituenta**, u ovom slučaju glagolskog, u dijelu gdje prevoditeljica prošlo glagolsko vrijeme *was the first spilled by the army*, prevodi kao *bila je prva*

---

¹³⁹ Šehović, Amela. Op. cit, str. 220.

¹⁴⁰ Ibid, str. 221.

¹⁴¹ <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/scrounge> (posjeta 23. 7. 2022)

¹⁴² Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 73.

¹⁴³ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 64.

koju će proliti vojska koristeći futur za radnju koja se već desila u prošlosti. Na taj način je kroz oživljavanje prošlog događaja i dinamiziranje radnje prevoditeljica doprinijela stilskoj izražajnosti. Vidljiva je i **promjena u strukturi klauze**, gdje dolazi do izmjene redoslijeda konstituenta *there* u klauzi *we knew the flow would not stop there - znali smo da tu neće stati*, pa takvom upotrebom strategije prevoditeljica prati prirodni slijed konstituenata u ciljnom jeziku.

*Planning the opening night, we had fierce discussions over whether to invite the Sarajevo cultural elite, the idle people who attended all the openings, and whose cultureness was largely conveyed by wearing cheap Italian clothes bought in Trieste or from the shady guys on the street pushing contraband.*¹⁴⁴

*Planirajući noć otvaranja, vodili smo žestoke rasprave o tome da li pozvati sarajevsku kulturnu elitu, uzaludne likove koji su posjećivali sva otvaranja, i čija se kulturnost uglavnom očitovala u nošenju jeftine talijanske odjeće kupljene u Trstu ili od lokalnih šanera.*¹⁴⁵

Obilježje navedene rečenice na nivou leksike je upotreba žargonski obojene lekseme *šaner* (sitni lopov).¹⁴⁶ U razgovornome bosanskom jeziku naročito je interesantna upotreba sufiksa –er, koji se javlja u imenicama izvedenim od stranih osnova.¹⁴⁷ Međutim, leksema *šaner* izvedena je od imenice *šana* (krađa)¹⁴⁸, što implicira da njen korijenski morfem nije stranoga porijekla.¹⁴⁹ Neformalni izraz *shady guys*¹⁵⁰ u izvorniku je zamijenjen žargonom *šaneri*, a leksema *guys* biva zamijenjena imenicom *likovi*¹⁵¹ koja opet pripada skupini žargona.

Strategija **doslovnog prevoda** je najčešće korištena prevodilačka strategija, uz minimalne promjene poput **promjene u distribuciji** pa je tako *the opening night* u prevodu zamijenjeno sa

---

¹⁴⁴ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 54.

¹⁴⁵ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 46.

¹⁴⁶ Saračević, Narcis. Op. cit, str. 249.

¹⁴⁷ Šehović, Amela. Op. cit, str. 120.

¹⁴⁸ Ibid, str. 120.

¹⁴⁹ Ibid, str. 120.

¹⁵⁰ <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/shady> (posjeta 23.7.2022)

¹⁵¹ Saračević, Narcis. Op. cit, str. 147.

noć otvaranja, all the openings – *sva otvaranja*, gdje imeničke fraze od 3 člana se prevode kao dvočlane sintagme. Značenje izraza *the shady guys on the street pushing contraband* je obuhvaćeno sintagmom *lokalni šaneri* i primijetimo da je semantički sadržaj sažet u prevodu. U ovom kontekstu, izraz *shady guys* se odnosi na osobe koje su sumnjive ili nepošteno djeluju, dok se izraz *on the street pushing contraband* odnosi na njihovu aktivnost prodaje ilegalne robe.

*We settled for inviting a few local thugs along with the elite, hoping the fights might break out, bloodying an upturned nose or two.*¹⁵²

*Na kraju smo se složili da ćemo, uz elitu, pozvati i nekoliko lokalnih jalijaša, u nadi da će izbiti tuča i da će se makar raskrvariti pokoji dignuti nos.*¹⁵³

Najistaknutije obilježje navedene rečenice na nivou leksike je potreba žargonski obojene lekseme *jalijaš* (osoba koja pravi problem, besposličar, skitnica, jalija)¹⁵⁴, koju u izvorniku vidimo kao *local thugs*.¹⁵⁵ Oba izraza pokrivaju isto semantičko polje, odnosno upotrebljavaju se u kontekstu opisivanja nasilnih, problematičnih ili kriminalnih osoba na lokalnoj razini, a prevoditeljica je koristila metodu podomaćivanja.

Imenička fraza *the fights*, i njen prevod *tuča* se razlikuju u broju, što predstavlja **promjenu u strukturi fraze**. Vidljiva je i promjena na nivou rečenice, pri čemu se raspored rečeničnih konstituenata u glavnoj klauzi promijenio što čini sintaksičku strategiju **promjene u strukturi rečenice**.

U pogledu semantičkih strategija, **promjena u distribuciji**, kao jedna od češće korištenih strategija je izvršena prilikom prevođenja sintagme *an upturned nose or two*, pri čemu je došlo do sažimanja semantičkog sadržaja.

---

¹⁵² Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 54.

¹⁵³ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 46.

¹⁵⁴ Šehović, Amela. Op. cit, str. 221.

¹⁵⁵ <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/thug> (posjeta 23.7.2022)

*The few audience members who glanced at the stage saw a hairy man eating an orange and a banana in front of the microphone, performing, unbeknown to almost everyone present, the John Cage composition appropriately titled „An Orange and a Banana“.*¹⁵⁶

*Onih nekoliko likova iz publike koji su bacili pogled na scenu mogli su vidjeti čupavog muškarca koji ispred mikrofona jede narandžu i bananu i izvodi, a da toga gotovo niko od prisutnih nije bio svjestan, kompoziciju Johna Cagea prigodno nazvanu Narandža i banana.*¹⁵⁷

Obilježje navedene rečenice na nivou leksike je upotreba žargonski obojene lekseme *likovi* (osoba karakteristična po nekome svojstvu)¹⁵⁸, koja također pripada i skupini neologizama. U izvorniku je leksema stilski neutralna, a u prevodu markirana, pri čemu je korištena metoda podomaćivanja.

Prevoditeljica je koristila metodu doslovnog prevoda sa manjom **promjenom u strukturi rečenice** u prvoj klauzi koja je glavna *The few audience members who glanced at the stage saw a hairy man eating an orange and a banana in front of the microphone*, pri čemu unutar nje u prevodu dolazi do zamjene redoslijeda između *jede narandžu i bananu* i *koji ispred mikrofona*. Particip sadašnji *performing* u prevodu je zamijenjen glagolom prezenta *izvodi*, što čini promjenu u glagolskoj frazi, varijantu **pomaka u strukturi fraze**.

Manja **promjena u koheziji teksta** je izvršena dodavanjem veznika *i* ispred riječi *izvodi*, i *a* nakon te riječi.

*It was irritating not to be irritating to the elite, so even on the nights when we just spun record, the goal was to inflict pain: Guša, the DJ, played Frank Zappa, Yoko Ono screaming in dissonance, and Einsturzende Neubauten, the fine German musicians who liked to use chain saws and power drills to produce music.*¹⁵⁹

---

¹⁵⁶ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 56.

¹⁵⁷ Šehović, Amela. Op. cit. str. 47.

¹⁵⁸ Saračević, Narcis. Op. cit. str. 147.

¹⁵⁹ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 56.

Bili smo iznervirani time što nismo uspjeli iznervirati elitu, tako da smo, čak i onih večeri kada smo samo puštali muziku, nastojali prouzročiti bol: Guša, naš DJ, puštao je Franka Zappu, Yoko Ono koja vrišti u falšu, i Einsturzende Neubauten, fine njemačke muzičare kojima je furka bila praviti muziku koristeći motorne pile i bušilice.¹⁶⁰

Obilježje ove rečenice na nivou leksike je upotreba žargonski obojene lekseme *furka* (način, stil).¹⁶¹ U tekstu izvornika je korišten standardni izraz *liked to use*. Imena umjetnika i bendova poput Frank Zappa, Yoko Ono, Einsturzende Neubauten su specifična i prenesena u prevod bez izmjena. Nadalje, *Yoko Ono koja vrišti u falšu* opisuje Yoko Ono kao umjetnicu koja svojim vokalnim izražavanjem koristi disonancu i izražava se u falšu, pa ovakav prevod doprinosi izoštravanju opisa i slikovitosti.

Fraza *it was irritating* je u trećem licu jednine, dok je u prevodu zamijenjena sa prvim licem jednine, pri čemu je došlo do **promjene u strukturi fraze**, budući da prirodnije zvuči ovaj izraz za koji se prevoditeljica odlučila, a značenje je očuvano i preneseno u potpunosti.

On the one hand, a lot of people realized that the level of the hullabaloo was inversely proportional to the true significance of the whole thing.¹⁶²

S jedne strane, mnogi su shvatili da je silna hampa koja se digla bila obrnuto proporcionalna stvarnoj važnosti cijelog događaja.¹⁶³

Obilježje ove rečenice na nivou leksike je upotreba žargonski obojene lekseme *hampa* (vika, galama, halabuka),¹⁶⁴ kojom se izražavaju emocije, iz čega proizlazi subjektivnost govornikova stava prema objektu ocjene.¹⁶⁵ U tekstu izvornika je upotrijebljen neformalni izraz *the hullabaloo*¹⁶⁶ i kao takav prenesen i u ciljni jezik. Odabirom neformalnog izraza *hampa* u prevodu na ciljni jezik prenosi se slično značenje i označava veliku uznemirenost ili buku. Izraz *the whole thing* je

---

¹⁶⁰ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 48.

¹⁶¹ Saračević, Narcis. Op. cit, str. 95.

¹⁶² Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 56.

¹⁶³ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 54.

¹⁶⁴ Šehović, Amela; Haverić, Đenita. *Leksika orijentalnog porijekla u frazemama bosanskog jezika*. Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, 2017. Str. 170.

¹⁶⁵ Šehović, Amela. Op. cit, str. 195.

¹⁶⁶ <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/hullabaloo> (posjeta 23.7.2022)

preveden kao *cijeli događaj*. Ovdje je korištena jednostavnija i direktnija formulacija koja prenosi isto značenje kao i izvorni izraz. Iako se navedeni izrazi prilagođavaju u ciljnom jeziku, istovjetni su sa tekstom izvornika u smislu značenja i namjere teksta, pa možemo zaključiti da je tekstualna ekvivalencija zaista postignuta. Pored toga, idiom *on the one hand*¹⁶⁷ u ciljnom jeziku pronalazimo u obliku izraza *s jedne strane*, te oba izraza imaju istu funkciju u označavanju prvog aspekta ili argumenta o nekoj temi. Iako se koriste različiti izrazi, prenosi se isto značenje i namjera izvornog izraza na ciljni jezik.

U pogledu sintaksičkih strategija, prevoditeljica je koristila metodu doslovnog prevoda budući da prevod zadržava originalno značenje i strukturu izvornog teksta. Izvršena je i **promjena u distribuciji**, koja pripada skupini semantičkih strategija, pri čemu dolazi do sažimanja semantičkog sadržaja, *on the one hand - s jedne strane*, zatim dolazi do sažimanja imeničke fraze *a lot of people – mnogi*, pri čemu je izvršen i **pomak u jezičkoj jedinici**, što se preklapa sa prevodilačkom strategijom **transpozicije** od imenice do pridjevske zamjenice.

*She dated a guy who would become a leader of a group of Serbian volunteers, cutthroats, and rapists known as the White Eagles, operating in Croatia and Bosnia at the time of the war.*¹⁶⁸

*Furala je s likom koji će postati vođa grupe srpskih dobrovoljaca, koljača, silovatelja poznate kao Beli orlovi, i koja je za vrijeme rata djelovala po Hrvatskoj i Bosni.*¹⁶⁹

Obilježje navedene rečenice na nivou leksike je upotreba žargonski obojene lekseme *furati* (biti s nekim u ljubavnoj vezi)¹⁷⁰, a ubraja se i u skupinu neologizama.¹⁷¹ Obe lekseme, *dating* i *furati* pripadaju jeziku mladih. Obe lekseme *to date*¹⁷² iz izvornika i *furati*¹⁷³ u tekstu prevoda su odlike neformalnog govora. Izraz *a guy* je preveden kao *lik*¹⁷⁴ u kontekstu opisa muške osobe često bez

---

¹⁶⁷ <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/on-the-one-hand-on-the-other-hand?q=on+the+one++hand> (posjeta 23.7.2022)

¹⁶⁸ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 58.

¹⁶⁹ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 56.

¹⁷⁰ Šehović, Amela. Op. cit, str. 215.

¹⁷¹ Ibid, str. 215.

¹⁷² <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/date?q=dating> (posjeta 23.7.2022)

¹⁷³ Saračević, Narcis. Op. cit, str. 95.

¹⁷⁴ Ibid, str. 147.

formalnog označavanja, zatim zraz *known as the White Eagles* je preveden kao *poznate kao Beli orlovi*. Ovdje se koristi specifičan naziv *Beli orlovi* koji je poznat u kontekstu agresije u Hrvatskoj i Bosni. Korištenjem ovih kolokvijalnih izraza prevoditeljica pridonosi stilističkom i autentičnom prikazu kolokvijalnog govora u prevodu.

Radi se o sintaksičkoj strategiji doslovnog prevoda, sa manjim intervencijama poput **promjene u koheziji teksta**, pri čemu je dodan veznik *i* ispred zadnje klauze kojeg nema u izvorniku, a izostavljen je veznik *and* ispred riječi *rapists* u prevodu.

*She wasted no time debating her rights with our parents; she simply acted as though she axiomatically possessed them and exercised them as she saw fit.*¹⁷⁵

*Ona nije gubila vrijeme raspravljajući s roditeljima o svojim pravima; jednostavno je djelovala kao da ih aksiomatski posjeduje i koristila ih kako joj je ćeif.*¹⁷⁶

Obilježje navedene rečenice na nivou leksike je upotreba lekseme *ćeif* (volja, prohtjev),¹⁷⁷ koja ima osnov u turskom jeziku.¹⁷⁸ Ono što može da se primijeti je to da je u prevodu upotrijebljena realija duhovne kulture¹⁷⁹, dok u izvorniku to nije slučaj. I leksema *ćeif* se ubraja u skupinu emocionalno-ekspresivne leksike kojom se izražavaju emocije. Prevod je mogao glasiti *i koristila ih je onako kako joj je bila volja*, a prevoditeljica je upotrijebila metodu podomaćivanja upotrebom ekspresivnije lekseme *ćeif*, koja ujedno pripada i skupini bezekvivalentne leksike. Na taj način je prenijela nešto više od same informacije, a to su emocije i asocijacije.

Prevoditeljica je koristila samo prevodilačku strategiju **doslovnog prevoda**.

*It was no a homey place: it vaguely smelled of rotten potato; the uneven ceiling sagged in one corner, where Guša and I had to slouch lest we scrape off the top of our heads.*¹⁸⁰

---

¹⁷⁵ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 88.

¹⁷⁶ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 82.

¹⁷⁷ Šehović, Amela; Haverić, Đenita. Op. cit, str. 139.

¹⁷⁸ Škaljić, Abdulah. Op. cit, str. 187.

¹⁷⁹ Tanović, Ilija. *Oznake materijalne i duhovne kulture u govoru Sarajeva* u: Halilović, Senahid; Tanović, Ilijas; Šehović, Amela. *Govor grada Sarajeva i razgovorni bosanski jezik*. Sarajevo: Slavistički komitet, 2009. Str. 104-106.

¹⁸⁰ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 104.

*Taj podrum nije bio ni nalik na topli dom: osjećalo se na trule krompire; neujednačeni strop bio je u ćošku malo grohnuo, pa smo se Guša i ja na tom mjestu morali pogrbiti kako ne bismo ćele oderali.*¹⁸¹

Obilježje navedene rečenice na nivou leksike je upotreba žargonski obojene lekseme *ćela* (glava bez kose).¹⁸² Za razliku od prevoda, u izvorniku leksema nije žargonski obojena, a upotrijebljena je metoda podomaćivanja. Možemo reći da je upotrebom navedenog žargona postignuta jasnija karakterizacija likova.

Korištena je metoda **promjene u strukturi fraze**, pri čemu je u glagloskoj frazi *it vaguely smelled* treće lice jednine u prevodu zamijenjeno bezličnim oblikom *osjećalo se*, a u imenskoj frazi *rotten potato* koja označava jedninu, u prevodu zamijenjena množinom *trule krompire*.

Od semantičkih strategija, primjenjena je **promjena u distribuciji** koja je korištena automatski budući da se radi o strukturalnih razlikama između dva jezika, pa je tako *sagged* u prevodu zamijenjeno sa *bio je grohnuo*. Prošlo vrijeme *sagged* prevedeno je pluskvamperfektom *bio je grohnuo* sintaktičkom strategijom **promjene u strukturi fraze**.

Izvršena je i **promjena u stepenu eksplicitnosti** kako bi se izbjegli potencijalni nesporazumi, a kako bi prevod istovremeno zvučao jasnije i prirodnije, budući da *podrum* nije pomenut u izvorniku, te je na ovaj način eksplicitnije određen neugledan prostor u kojem su se nalazili.

*My memory of our first encounter is purely visual: he and I stand in a small circle of friends, all of us convulsing to loud music.*¹⁸³

*Moje sjećanje na naš prvi susret potpuno je vizualno: on i ja stojimo u uskom krugu prijatelja i svi uz glasnu muziku grčevito đuskamo.*¹⁸⁴

Obilježje navedene rečenice na nivou leksike je upotreba žargonski obojene lekseme *đuskati* (plesati).¹⁸⁵ Prema Oxfordskom rječniku, *to convulse* je nemogućnost kontrolisanja pokreta

---

¹⁸¹ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 96.

¹⁸² Šehović, Amela; Haverić, Đenita. Op. cit, str. 140.

¹⁸³ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 106.

¹⁸⁴ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 97.

¹⁸⁵ Šehović, Amela. Op. cit, str. 213.

tijela.¹⁸⁶ Prema tome ne bi bilo dovoljno u prevodu reći da se radilo samo o đuskanju jer bi se u tom slučaju pretpostavljalo da se radi o plesu, koji uključuje voljne pokrete. Stoga uz dodavanje priloga *grčevito*, poruka iz izvornika je u potpunosti prenesena, a prevod je podomaćen.

Može se uočiti da veznik *i* koji pronalazimo u prevodu nije naznačen u izvorniku, budući da nefinitna konstrukcija u engleskom jeziku dozvoljava da takva klauza stoji bez veznika, dok bi u bosanskom jeziku to nepostojanje veznika blago utjecalo na prirodnu kohezijsku sliku teksta pa je korištena strategija **promjene u koheziji teksta** iz skupine sintaksičkih strategija.

*Look at that poor man. He lost his mind, she told the guards.*¹⁸⁷

*Joj, vidi onog jadnika, skroz je puk'o, rekla je čuvarima.*¹⁸⁸

Obilježje navedene rečenice na nivou leksike je upotreba žargonski obojene lekseme *puknuti* (sići s uma; početi se neprimjereno ponašati i stoga djelovati neuravnoteženo).¹⁸⁹ Za razliku od prevoda, izvornik ne karakteriše upotreba žargona. Oba izraza pokrivaju isto semantičko polje, a prevoditeljica je upotrijebila metodu podomaćivanja.

Na nivou sintakse prepoznajemo prevodilačku strategiju **doslovnog prevoda**, sa minimalnim preinakama prilikom prevođenja, poput dodavanja uzvika *joj*, čija je primarna funkcija izražavanje emocija. Rečenica *he lost his mind* u prevodu postaje klauza, te je riječ o **pomaku u jezičkoj jedinici**, a prevedena je uz pomoć metode **parafraze** gdje su komponente značenja na pojedinačnom nivou riječi zanemarene, ali je smisao očuvan na nekom drugom nivou.

Izvršena je **promjena u distribuciji**, odnosno sažimanje semantičkog sadržaja, pri čemu je izraz *poor man* zamijenjen jednom ekvivalentnom leksičkom jedinicom *jadnik*.

*The following day, he was accosted by a dapper officer in his thirties.*¹⁹⁰

---

¹⁸⁶ <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/convulse?q=convulsing> (posjeta 23.7.2022)

¹⁸⁷ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 116.

¹⁸⁸ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 104.

¹⁸⁹ Šehović, Amela. Op. cit, str. 242.

¹⁹⁰ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 118.

*Sutradan mu je prišao savršeno ugladen, zgodan tip od tridesetak godina.*¹⁹¹

Obilježje navedene rečenice na nivou leksike je upotreba žargonski markirane lekseme *tip* (mladić).¹⁹² Interesantno je to da je leksema *dapper* u prevodu raščlanjena izrazom *savršeno ugladen, zgodan tip* što je zapravo u izvorniku objedinjeno jednom rječju.

Semantička cjelina, odnosno sintagma, *a dapper officer*, u prevodu je proširena na izraz *savršeno ugladen, zgodan tip*, zatim riječ *thirties* koja je proširena na izraz *tridesetak godina*, te *the following day* koje je u prevodu zamijenjeno sa jednom rječju *sutradan*, a korištena metoda je **promjena u distribuciji**.

*In 1997, he blew his Shakespeare-laden brains out.*¹⁹³

*1977. godine, prosvirao je svoj Shakespeareom nafilovani mozak.*¹⁹⁴

Obilježje navedene rečenice na nivou leksike je upotreba žargonski markirane lekseme *nafilovati* (nametati nekome svoj stav, mišljenje, ideje)¹⁹⁵, koja ujedno nosi i pejorativno značenje, a zatim i upotreba žargona *prosvirati* (kroz glavu ubiti nekoga). Oba izraza, *blow out* i *prosvirati*¹⁹⁶ pripadaju skupini žargona. *Laden* bi u prevodu označavalo nešto što je *obilato napunjeno*, što je prevoditeljica u prevodu zamijenila žargonom *nafilovano* i tako u potpunosti prenijela značenje i autorov stav prema profesoru Koljeviću. Stoga je upotrebom navedenog žargona izražena opozicija prema neutralnom.

Prevoditeljica je koristila prevodilačku strategiju **doslovnog prevoda**.

---

¹⁹¹ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 106.

¹⁹² Šehović, Amela. Op. cit, str. 252.

¹⁹³ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 139.

¹⁹⁴ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 123.

¹⁹⁵ Amela Šehović, Op. cit, str. 214.

¹⁹⁶ Bartolec, Goranka B... [et al]. *Kolokacijska baza hrvatskoga jezika*, 2021, http://ihjj.hr/kolokacije/search/?q=prosvirati&search_type=basic (posjeta 22.7.2022)

*The games were very serious and contentious, as the winning team stayed on the field for the next game, while the losing one had to wait on the sidelines for its turn to come back on.*¹⁹⁷

*Svi su bili vrlo ozbiljni i naloženi na pobjedu, jer je pobjednički tim ostajao na terenu, dok su poraženi morali čekati da ponovo na njih dođe red.*¹⁹⁸

Obilježje navedene rečenice na nivou leksike je upotreba žargonski obojene lekseme *naložiti se* (usredotočiti se na jednu stvar potpuno joj se posvetivši)¹⁹⁹ kao i zainteresirati nekoga za određenu ideju, veoma se zainteresirati za nešto²⁰⁰, a pripada i skupini značenjskih neologizama koji nastaju „proširenjem značenja već postojeće lekseme novim smislom“.²⁰¹ Dalje Šehović objašnjava kako „efekat rasplamsavanja vatre nakon loženja može se uporediti sa efektom rasplamsavanja zainteresiranosti određene osobe za neku pojavu, stvar i sl.“²⁰²

Pridjev *contentious* prevoditeljica je u prevodu zamijenila sintagmom *naloženi na pobjedu*, budući da su igrači u oba tima ozbiljno shvatali fudbal, a teren prilikom igre često, ako ne i uvijek, postaje mjesto prijepora jer svi žele pobijediti u igri, te je prevoditeljica značenje riječi *contentious* prenijela i obuvatila upravo ovim izrazom.

*Suddenly inspired, Chile rambled off something that seemed to be a badly learned lesson from a New Age manual, something vapid about unconditional surrender.*²⁰³

*Obuzet iznenadnom inspiracijom, Čile je izbiflao nešto nalik loše naučenoj lekciji iz New Age priručnika, neku šuplju o bezuslovnoj predaji.*²⁰⁴

Obilježje navedene rečenice na nivou leksike je upotreba žargonski obojene lekseme *šuplja* (besmislena priča; prazna priča).²⁰⁵ Prevoditeljica je koristila metodu podomaćivanja, a oba izraza,

---

¹⁹⁷ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 177.

¹⁹⁸ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 157.

¹⁹⁹ Šehović, Amela. Op. cit, str. 232.

²⁰⁰ Ibid, str. 137.

²⁰¹ Ibid, str. 136.

²⁰² Ibid, str. 138.

²⁰³ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 181.

²⁰⁴ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 161.

²⁰⁵ Šehović, Amela. Op. cit, str. 250.

izvornik i ciljni jezik, pokrivaju isto semantičko polje. Zatim, upotrebljen je i žargon *izbiflati* (napamet učiti),²⁰⁶ koji je ujedno i pejorativ.²⁰⁷

Prevodilačka metoda **transpozicija** primijenjena je u prvoj klauzi pri čemu je glagol *inspired* u prevodu zamijenjen imenicom *inspiracija*, zatim glagol *seemed* koji je zamijenjen prijedlogom *nalik*, te pridjev *vapid* koji je preveden kao imenica *šuplja*, i na kraju zamjenica *something* koja je zamijenjena pridjevskom zamjenicom *neka*. **Posuđenica ili kalk** se odnosi na upotrebu riječi *New Age* čija je forma i kontekst očuvana u ciljnom jeziku.

Semantička strategija **promjene u distribuciji** odnosi se na sažimanje ili proširivanje semantičkog sadržaja, a cjelina *suddenly inspired* je proširena i zamijenjena u ciljnom jeziku kao *obuzet iznenadnom inspiracijom*.

*Ever a great wrangler of silver linings, Father promised us that we would go to Rome, which was half an hour away by train, as soon as we had settled in at the hotel.*²⁰⁸

*Vječiti zagovornik pozitivnog pristupa, otac nam je obećao da ćemo otići do Rima, koji je bio udaljen samo pola sata vožnje vozom, čim se smjestimo u hotel.*²⁰⁹

Metafora optimizma *silver linings* nije doslovno prevedena jer se radi o idiomu u engleskom jeziku a strategijom **parafraze** prenesena je poruka iz izvornika u ciljni jezik, a istovremeno je izvršena i **promjena tropa/figure riječi** jer stilska figura metafore iz izvornika nije zadržana u prevodu kao takva.

Promjena u distribuciji, tj. sažimanje semantičkog sadržaja je izvršeno u dijelovima *as soon as* – *čim*; *we had settled* – *se smjestimo*; *at the hotel* – *u hotel*; *promised* – *je obećao*; *ever a great wrangler of silver linings* – *vječiti zagovornik pozitivnog pristupa*.

---

²⁰⁶ Ibid, str. 143.

²⁰⁷ Ibid, str. 206.

²⁰⁸ Hemon, Aleksandar. Op. cit. str. 35.

²⁰⁹ Hemon, Aleksandar. Op. cit. str. 30.

*There is also a neoconservative approach to otherness: the others are fine and tolerable as long as they are not trying to join us illegally.*²¹⁰

*Postoji također i neokonzervativni pristup drugom i drugačijem: drugi su prihvatljivi sve dok nam se ne pokušavaju pridružiti nezakonitim putem.*²¹¹

Prevoditeljica izraz *otherness* iz izvornika zamjenjuje izrazom *drugo i drugačije*, dakle jedna leksička jedinica zamijenjena je sa dvije leksičke jedinice u prevodu, te se radi o **promjeni u distribuciji**, odnosno semantički sadržaj se raščlanjuje na više elemenata. Osim toga, imenica *otherness* zamijenjena je sa *drugo i drugačije* koristeći strategiju **transpozicije**, što uključuje strategiju **pomaka u jezičkoj jedinici**.

Fine and tolerable iz originala su zamijenjeni jednom leksičkom jedinicom *prihvatljivi* jer je značenjski obuhvatila sadržaj poruke iskazan u izvorniku, pa se radi o sažimanju semantičkog sadržaja, odnosno o **promjeni u distribuciji**.

*Finally, she would say: "I'm Bosnian," which is not an ethnicity, but one of her two citizenships - a deeply unsatisfying answer to the international bureaucrats of Bosnia, bravely manning government desks and expensive restaurants.*²¹²

*Na kraju bi rekla: "Bosanka", iznimno nezadovoljavajući odgovor kada se radi o međunarodnim birokratima Bosne, koji hrabro zauzimaju pozicije u vladi i skupim restoranima.*²¹³

Da se uočiti da dio iz originala *which is not an ethnicity, but one of her two citizenships* je u potpunosti izostavljen u prevodu budući da je prevoditeljica smatrala da je taj dio nevažan za primaoce poruke iz razloga što predstavlja dodatno objašnjenje za izraz *I'm Bosnian* koji je prethodio tome, to jest, predstavlja informaciju i činjenicu koja je poznata primaocima poruke. Prema tome, prevoditeljica je koristila pragmatičku strategiju **promjene u količini informacija**, a potom i strategiju **promjene u stepenu eksplicitnosti** kojom se mijenja količina informacija

---

²¹⁰ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 29.

²¹¹ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 24.

²¹² Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 33.

²¹³ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 27.

koje su navedene, a imajući u vidu da su izostavljene informacije u prevodu koje se podrazumijevaju shvatamo da se radi o procesu implikacije unutar navedene strategije.

Izraz *I'm Bosnian* u prevodu pronalazimo kao *Bosanka*, dakle radi se o strategiji **promjene u distribuciji**.

*My father spent a couple of years in Zaire in the early eighties, constructing Kinshasa's electric grid, while Mother, Kristina, and I stayed at home in Sarajevo.*²¹⁴

*Ranih osamdesetih moj otac je proveo par godina u Zairu, na izgradnji dalekovoda u Kinshasi, dok smo majka, Kristina i ja ostali u Sarajevu.*²¹⁵

Polazno rješenje je bio doslovni prevod, a govoreći o stilu jezika primijetimo da su tekst izvornika i tekst prevoda pisani standardnim jezikom. U ovoj rečenici, nezavisni rečenični član *in the early eighties* u prevodu se nalazi na početku rečenice, čime je izvršena **promjena u strukturi rečenice** i to u cilju prilagodbe jezičkih izraza na ciljnom jeziku. Ujedno je izvršena i **transpozicija** od glagola *constructing* do imenice *izgradnja* u prevodu. Nadalje, u izvorniku je navedeno *mother, Kristina and I stayed at home in Sarajevo*, a u prevodu je konstituent *at home* izostavljen što upućuje na to da je prevoditeljica izvršila promjene u **stepenu eksplicitnosti** iz pripadajuće skupine pragmatičkih strategija.

---

²¹⁴ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 34.

²¹⁵ Hemon, Aleksandar. Op. cit, str. 29.

8. ZAKLJUČAK

Analiza prevoda je važan metodološki pristup u proučavanju procesa prevođenja i prevodilačkih strategija. Pored prevodilačkih strategija, posebna pažnja se pridavala i ključnom pitanju ekvivalencije koju definiramo kao odnos između izvornog i ciljnog teksta. Taj odnos omogućava da se ciljni tekst smatra prevodom izvornog teksta pri čemu oba imaju jednaku vrijednost.

Stoga tekstualnu ekvivalenciju definiramo kao uspostavljeni odnos između izvornika i ciljnog jezika u smislu kohezije i koherencije. Postizanje tekstualne ekvivalencije u prevodu je složen proces koji prije svega zahtijeva razumijevanje izvornika, ciljnog jezika i ciljne kulture. Analizom prevoda zaključujemo da je prevoditeljica korištenjem prevodilačkih strategija premostila leksičke, sintaksičke i semantičke razlike između izvornog i ciljnog jezika čime je tekstualna ekvivalencija postignuta, a čitanje prevoda romana ostavlja isti utisak kao i izvornik. Dakle, ukoliko uzmemo u obzir činjenicu da je primarna svrha prevoda ekvivalentni efekat, zaključit ćemo da je željeni rezultat postignut, i da kod čitaoca budi isti osjećaj kakav je postignut prilikom čitanja izvornika.

Nadalje, zaključujemo da je doslovan prevod bio polazno rješenje i da je korišten kad god je to bilo moguće uz manje prilagodbe jezičkim normama ciljnog jezika. Promjena u strukturi klauze je često korištena strategija budući da su se na taj način rečenice prilagođavale ciljnom jeziku, pa je upotreba ove strategije bila nužna. Upotrebom sintaksičke strategije pomaka u jezičkoj jedinici i semantičke strategije promjene u distribuciji, koje su se nerijetko i preklapale, u konačnici je rezultiralo neophodnim i automatskim korištenjem ove strategije budući da se radilo o strukturalnim razlikama između ova dva jezika. U manjoj mjeri prevoditeljica je koristila strategiju promjene u koheziji teksta, i to kako bi izbjegla ponavljanje. Korištenjem prevodilačke strategije posuđenica određeni pojmovi preneseni su u ciljni jezik u izvornoj formi iz razloga što se ti izrazi koriste u istoj formi i u bosanskom jeziku. Od sintaksičkih prevodilačkih strategija korištene su još promjene u strukturi rečenice, transpozicija i promjena u strukturi fraze.

Do koje mjere će prevodilac zadržati iste kohezivne i koherentne veze ovisi o tome ko su primaoci poruke kojima je tekst namijenjen, koja je svrha i vrsta prevoda. Iako su osobine Hemonove sintakse duge i složene rečenice, prevoditeljica ih upravo kao takve prenosi u ciljni jezik koristeći

interpunkciju na isti način na koji to autor čini u izvorniku. Osim toga, ne odstupa od koncipiranja rečenica na način na koji to autor čini, pa tako niti prekida rečenice, niti ih spaja u jednu.

Pomaci u nivou se tiču promjena na jezičkom nivou na kojima se izražava smisao poruke, a važan faktor predstavlja vrsta jezika, a kako bosanski i engleski jezik pripadaju skupini analitičkih jezika sa određenim aglutinativnim elementima korištenje ove strategije nije bilo vidljivo, a ni strategija promjene retoričke sheme nije korištena.

U pogledu semantičkih strategija često korištena je bila promjena u distribuciji čime je semantički sadržaj sažet ili raščlanjen na više elemenata, što je opet u konačnici govorilo o strukturalnim razlikama između ova dva jezika, a korištene su i promjene figure riječi i parafraza i to kako bi se idiom iz jezika izvornika prenio u ciljni jezik. Glede pragmatičkih strategija Žlof se služila metodama promjena u stepenu eksplicitnosti te metodama promjene u količini informacija izostavljajući određene informacije kako ne bi dodatno opteretila tekst prevoda. Pa stoga zaključujemo da je prevoditeljica kroz komunikaciju sa kulturom i književnošću izvornika i ciljnog jezika donijela odluke koje su rezultirale prevodom koji se ne zamjećuje, odnosno prevodom koji je proziran.

Analizom teksta izvornika i teksta prevoda na nivou jezika i pripadajuće leksike zaključujemo da je prevoditeljica prenijela emocije i elemente humora bez narušavanja tonaliteta cjeline. U tom kontekstu smo posmatrali odnos prevoditeljice prema izvorniku i ciljnom jeziku i zaključujemo da je bila vjerna izvorniku te da je u kontekstu prevoda uspjela izgraditi značenje koje je u skladu sa ciljnim jezikom u pogledu jezičke strukture, stilističkih normi i kulturnog konteksta. Kroz leksiku kolokvijalnog govora pažljivo su prenesene nijanse značenja iz izvornika što je doprinijelo očuvanju stila i tonaliteta – ključnog elementa za postizanje autentičnog i kvalitetnog prevoda.

Naposljetku zaključujemo da uspostavljena ravnoteža između normativnih smjernica te praktičnih i pragmatičnih rješenja rezultat stručnosti, jezičke osjetljivosti, i prevodne kompetencije doprinijeli tome da prevod *Knjiga mojih života* čitamo tačno i čini nam se da je izvorno napisano na bosanskom jeziku. Kada prevodilac postigne tekstualnu evivalenciju, stilsku dosljednost, autentičnost u prevodu, i očuva tonalitet njegove cjeline na način na koji je Žlof postigla, tada ćemo reći da su izvorni i ciljni tekst ekvivalentni po konceptualizaciji, a stoga i po iskustvu. Stoga se prevod manje doima kao prevod što rezultira većom *vidljivošću* autora, a samim time je i *nevidljivost* prevodioca veća.

9. BIBLIOGRAFIJA

- Baker, Mona. *In Other Words: A coursebook on translation*. Routledge, London i New York, 1992.
- Catford, John. *A linguistic theory of translation: an essay in applied linguistics*. Oxford University Press, London, 1965.
- Chesterman, Andrew. *Memes of Translation: The spread of ideas in translation theory*. University of Helsinki, Amsterdam, 1997.
- Eco, Umberto. *Experiences in Translation*. University of Toronto Press, Canada, 2001.
- Halilović, Senahid; Tanović, Ilijas; Šehović, Amela. *Govor grada Sarajeva i razgovorni bosanski jezik*. Slavistički komitet, Sarajevo, 2009.
- Hemon, Aleksandar. *Knjiga mojih života*, prevela Irena Žlof. Buybook, Sarajevo, 2014.
- Hemon, Aleksandar. *The Book of my lives*. Farrar, Straus and Giroux, New York, 2013.
- Ivir, Vladimir. *Teorija i tehnika prevođenja*. Centar "Karlovačka gimnazija", Sremski Karlovci, 1978.
- Jahić, Dževad; Halilović, Senahid; Palić, Ismail. *Gramatika bosanskoga jezika za srednje škole*. Zenica, Dom štampe, 2004.
- Katnić-Bakaršić, Marina. *Lingvistička stilistika*. Open society Institute: Center for publishing development, Hungary, 1999.
- Newmark, Peter. *A textbook of Translation*. Prentice Hall International, New York, 1988.
- Pavlović, Nataša. *Uvod u teorije prevođenja*. Leykam international, Zagreb, 2015.
- Venuti, Lawrence. *The translator's invisibility: A history of translation*. Routledge, London, 1995.
- Saračević, Narcis. *Rječnik sarajevskog žargona*. Zenica, Vrijeme, 2004.
- Šehović, Amela; Haverić, Đenita. *Leksika orijentalnog porijekla u frazemama bosanskog jezika*. Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, 2017.

Škaljić, Abdulah. *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*. Prometej, Novi Sad, 2015.

Reference

Budiman, Asep; Wulandari, Yasinta; Rosyidah, Naeli. *Revisiting Newmark's Theory of Translation: To What Extent Is It Appropriate?* English Education, Linguistics, and Literature Journal, 2023. 2(1)

Bartolec, Goranka B... [et al]. Kolokacijska baza hrvatskoga jezika, 2021. URL: <http://ihjj.hr/kolokacije/o-bazi/>

Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/scrounge>

Guć, Anamarija, *Utjecaj književnog stila na prijevodne strategije: Komparativna analiza odabranih djela Hermansa i Couperusa*. Magistarski rad, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2015.

Jovanović, Ana. *Gramatičko-stilski aspekti prevoda Prustovog romana u Potrazi za izgubljenim vremenom na srpskom i hrvatskom govornom području*. Doktorska disertacija, Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, 2013.

Kajtazović, Enisa. *Konceptualna metafora u kratkim pričama Aleksandra Hemon (2018) 21 Radovi Filozofskog fakulteta*.

Kuzmanović, Tomislav. *Prijevod kao interkulturalna činjenica (2011) 9 (1) Hrčak: Portal hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa*.

Oxford Learner's Dictionaries. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>

Vukajlija Urban Dictionary. URL: <https://vukajlija.com/autori/popularni/definicije/202307>